

Agenda – Pwyllgor Diwylliant, y Gymraeg a Chyfathrebu

Lleoliad: I gael rhagor o wybodaeth cysylltwch a:
Ystafell Bwyllgora 2 – Y Senedd Steve George
Dyddiad: Dydd Iau, 12 Gorffennaf 2018 Clerc y Pwyllgor
Amser: 09.30 0300 200 6565
SeneddDGCh@cynulliad.cymru

---

1 Cyflwyniad, ymddiheuriadau, dirprwyon a datgan buddiannau

2 Ymchwiliad byr i ' Creu S4C ar gyfer y dyfodol: Adolygiad annibynnol gan Eurn Ogwen Williams': sesiwn dystiolaeth 1

(09:30 – 10:30)

(Tudalennau 1 – 9)

Eurn Ogwen Williams, Cadeirydd, Adolygiad Annibynnol o S4C

Dogfennau:

[Creu S4C ar gyfer y dyfodol: Adolygiad annibynnol gan Eurn Ogwen Williams](#)

[Ymateb Llywodraeth y DU](#)

3 Cynrychiadau ffilm a theledu mawr yng Nghymru: sesiwn dystiolaeth 16

(10:30 – 11:15)

(Tudalennau 10 – 38)

Dafydd Elis-Thomas AC, Gweinidog Diwylliant, Twristiaeth a Chwaraeon

Mick McGuire, Cyfarwyddwr Busnes a'r Rhanbarthau

Joedi Langley, Pennaeth y Sector Creadigol

4 Perthynas Llywodraeth Cymru â Pinewood: sesiwn dystiolaeth 2

(11:15 – 12:00)

Dafydd Elis-Thomas AC, Gweinidog Diwylliant, Twristiaeth a Chwaraeon

Mick McGuire, Cyfarwyddwr Busnes a'r Rhanbarthau

Joedi Langley, Pennaeth y Sector Creadigol

Dogfen:

[Adroddiad Swyddfa Archwilio Cymru: Perthynas Llywodraeth Cymru â Pinewood](#)

- 5 Cynnig o dan Reol Sefydlog 17.42 i benderfynu gwahardd y cyhoedd o'r cyfarfod ar gyfer y busnes a ganlyn:**

Trafod y dystiolaeth (12:00 – 12:10)

- 6 Ystyried blaenraglen waith y pwyllgor**
(12:10 – 12:40) (Tudalennau 39 – 47)
- 7 Cyllid Celfyddydau nad yw'n Gyhoeddus – Ymateb Llywodraeth Cymru: Ystyried ymatebion i'r ymgynghoriad**
(12:40 – 13:00) (Tudalennau 48 – 73)

Eitem 2

Mae cyfyngiadau ar y ddogfen hon

Eitem 3

Mae cyfyngiadau ar y ddogfen hon

Atodiad 2 Papur Tystiolaeth Ysgrifenedig

PWYLLGOR DIWYLLIANT, Y GYMRAEG A CHYFATHREBU TYSTIOLAETH YSGRIFENEDIG – YMCHWILIAD I GYNYRCHIADAU FFILM A THELEDU MAWR YNG NGHYMRU

Pwrpas y papur hwn yw darparu tystiolaeth ysgrifenedig i'r Pwyllgor Diwylliant, y Gymraeg a Chyfathrebu ar gyfer eu hymchwiliad i gynyrchiadau ffilm a theledu mawr yng Nghymru. Mae'r papur hwn yn rhoi trosolwg o'r hyn a wnaed hyd yn hyn i sefydlu Cymru fel canolfan ragoriaeth ar gyfer cynhyrchu.

1. Nodau polisi Llywodraeth Cymru ar gyfer ariannu cynyrchiadau ffilm a theledu mawr yng Nghymru; pam a sut y mae penderfyniadau'n cael eu gwneud yn y maes hwn

Dull hanesyddol

Yn 2010 cydnabuwyd y diwydiannau creadigol fel sector blaenoriaeth ar gyfer Llywodraeth Cymru. Roedd y strategaeth a'r dull o ddarparu cymorth i'r sector yn canolbwyntio ar ddarparu cyllid drwy grantiau, benthyciadau a buddsoddiadau masnachol, a'r blaenoriaethau strategol oedd:

- cyflawni cytundeb cydweithio Pinewood, yn cynnwys y Gyllideb Buddsoddi yn y Cyfryngau;
- dod â chynyrchiadau ffilm a theledu o safon uchel i Gymru drwy anogaethau ariannol Llywodraeth Cymru;
- ariannu prosiectau cyfryngau digidol gwerth uchel.

Mae'r blaenoriaethau hyn wedi'u cyflawni gyda chymorth o ran logisteg ar gyfer cynyrchiadau drwy wasanaeth Sgrîn Cymru, a chymorth i ddatblygu ystod o gyfleusterau stiwdio ar hyd coridor yr M4 rhwng Cas-gwent ac Abertawe.

Yn 2012 cynhaliodd swyddogion tîm y Sector Diwydiannau Creadigol ymarfer i flaenoriaethau cymorth ar draws gwahanol is-sectorau'r diwydiannau creadigol; o ganlyniad, cynghorodd Panel y Sector y dylai'r llywodraeth ganolbwyntio cymorth ar yr is-sectorau a oedd yn debygol o gael yr effaith economaidd fwyaf ar Gymru ac a fyddai'n darparu'r cyfleoedd gorau ar gyfer twf y diwydiant yng Nghymru. Nodwyd y rhain ar y pryd fel rhai sgrin (yn enwedig teledu o'r safon uchaf) a chyfryngau digidol. Mae'r sector diwydiannau creadigol yn llawer ehangach na ffilm/teledu a digidol, ond dyma'r meysydd a oedd yn cynnwys cyfleoedd i fanteisio arnynt a'r potensial ar gyfer y twf mwyaf ar y pryd.

Erbyn 2013 roedd nifer y cynyrchiadau a oedd yn cael eu cynhyrchu yng Nghymru (gan gynhyrchwyr o Gymru a buddsoddwyr mewnol) wedi cyrraedd pwynt allweddol. Arweiniodd y profiad gyda phrosiectau fel *Hinterland/Y Gwyll*, *Atlantis* a *Da Vinci's Demons* at gyflwyno mecanweithiau pwrpasol y gellid eu gweithredu ar gyfer cronfa gynhyrchu gan Lywodraeth Cymru i ddenu buddsoddiadau allweddol i Gymru, ac i alluogi busnesau cynhenid yn y maes hwn i ehangu eu gallu cynhyrchu.

Y prif amcan oedd ei gwneud hi'n haws i ddenu buddsoddiad preifat ychwanegol i Gymru, gan sicrhau manteision economaidd uniongyrchol drwy wariant cynhyrchu a chefnogi busnesau Cymru i ddatblygu a defnyddio eu heiddo deallusol mewn marchnadoedd rhyngwladol.

Roedd nifer y cynyrchiadau a gynhyrchwyd yng Nghymru y pryd hwnnw yn sylweddol is na'r hyn ydyw ar hyn o bryd, a oedd yn golygu bod llawer o weithwyr llawrydd Cymru yn teithio y tu allan i Gymru i gael gwaith. Yn ogystal, roedd llawer o gwmnïau cynhenid y

Atodiad 2 Papur Tystiolaeth Ysgrifenedig

sector ar y pryd yn dibynnu ar gomisiynau gan S4C. Roedd y cyllid cynhyrchu hwn yn allweddol i ddatgloi potensial rhai o'r cwmnïau a darparu cyfleoedd i'r gymuned gweithwyr llawrydd.

Ystyriwyd bod pwysigrwydd seilwaith stiwdios yn hanfodol i ddatblygu'r diwydiant ffilm a theledu yng Nghymru. Roedd Dragon Studios yn uchelgeisiol ac yn rhy gynnar yn nhwf y sector i fod yn llwyddiant. Fodd bynnag, daeth datblygu seilwaith stiwdios ar hyd coridor yr M4 yn rhan allweddol o'n strategaeth. Dechreuodd hyn gyda Bay Studios, a oedd yn gartref i dri thymor o *Da Vinci's Demons*, ac mae wedi parhau drwy ddatblygu Stiwdio Pinewood Cymru a Stiwdio Blaidd Cymru.

Dengys ffigurau o 2016 fod y sector yn gyffredinol yn ffynnu:

- Roedd 48,600 o bobl yn cael eu cyflogi yn y sector diwydiannau creadigol yng Nghymru yn 2016, cynnydd o 52.4% ers 2006.
- Roedd 5,705 o fentrau'n weithredol yn y sector diwydiannau creadigol yng Nghymru yn 2016, cynnydd o 43.3% ers 2006 a chynnydd o 5% ers 2015.
- Roedd cyfanswm trosiant cwmnïau diwydiannau creadigol Cymru yn 2016 yn £1.73 biliwn. Cafwyd cynnydd o 12.5% mewn trosiant o'r sector rhwng 2006 a 2016.

Roedd cytundeb Pinewood yn cynnwys tair elfen allweddol wedi'u cynllunio i ddatblygu'n strategaeth ffilm a theledu:

- datblygu'r seilwaith stiwdios ymhellach ar hyd coridor cynhyrchu'r M4 drwy sefydlu cyfleuster stiwdio proffesiynol yng Ngwynllŵg wedi'i redeg gan frand a gydnabyddir yn rhyngwladol;
- pennu Cyllideb Buddsoddi yn y Cyfryngau, cronfa hirhoedlog i fuddsoddi mewn ffilm a theledu a fydd yn galluogi Llywodraeth Cymru i elwa ar dwf masnachol ochr yn ochr â'r manteision economaidd;
- cytundeb nawdd i hyrwyddo Cymru'n rhyngwladol ar draws rhwydwaith fyd-eang Pinewood.

Mae cael brand mor enwog yng Nghymru wedi bod yn amhrisiadwy i sector ffilm a theledu Cymru. Mae Pinewood wedi helpu i godi statws Cymru fel lleoliad cynhyrchu o bwys ac wedi rhoi mantais fyd-eang i Gymru dros ranbarthau eraill.

Mae Archwilydd Cyffredinol Cymru wedi cwblhau adolygiad ar sail ffeithiau i berthynas Llywodraeth Cymru a Pinewood. Bydd yr adroddiad yn cael ei gyhoeddi ar 12 Mehefin 2018.

Nod y buddsoddiad yn Stiwdio Blaidd Cymru oedd hyrwyddo'r twf hwn drwy ddatblygu hyb cynhyrchu drama teledu cynaliadwy yng Nghymru, dan arweiniad swyddogion rhyngwladol llwyddiannus a phrofiadol a sicrhau manteision economaidd hirdymor sylweddol i Gymru. Sicrhodd cyfresi drama teledu o'r safon uchaf am 10 mlynedd i Gymru, gan sicrhau cynaliadwyedd y criw a'r gadwyn gyflenwi yng Nghymru.

Mae'r dull hwn wedi llwyddo, gyda Chymru'n cystadlu go iawn ym maes dramâu teledu o'r safon uchaf erbyn hyn; mae'r ymholiadau a nifer y cynrychiadau sy'n ffilmio yma wedi codi'n sylweddol. Arweiniodd hyn at gynnydd sylweddol yn yr arian mae'r cynrychiadau hyn yn ei wario yng Nghymru ac ar gadwyn gyflenwi Cymru, ac yn economi ehangach Cymru. Y llynedd, (2017-18), dyblodd gwariant cynrychiadau a gefnogir gan Lywodraeth Cymru yng Nghymru.

Cymorth yn y dyfodol – Cymru Greadigol

Atodiad 2 Papur Tystiolaeth Ysgrifenedig

Rydym yn ariannu cynyrchiadau ffilm a theledu i sicrhau manteision i economi'r rhanbarth drwy wariant lleol gan gynyrchiadau sy'n ffilmio yn yr ardal. Mae gwariant lleol yn digwydd yn syth ac ymlaen llaw, a gall gael effaith economaidd sylweddol. Wrth symud ymlaen mae angen i ni ystyried beth sydd wedi gweithio yn y gorffennol yng ngoleuni cyd-destun tirwedd newidiol y diwydiant. Mae angen symudiad strategol i symud o'r cyllid cyfredol i ffilm a theledu traddodiadol, a symud tuag at gyllid ar gyfer 'sgrin' (a allai gynnwys cynnwys a phlatfformau fideo-ar-alw, gemau ac animeiddio).

Ers 2005, mae twf y diwydiant wedi newid y dirwedd yn sylweddol a chydnabyddir, er bod y cymorth sydd ar gael yn parhau i fod yn effeithiol, bod angen blaenoriaethu gweithgareddau eraill i gynnal a chyflymu twf y sector, sef:

- datblygu sgiliau a'r gadwyn gyflenwi;
- gwella rhwydweithiau a mynediad at gyngor arbenigol dan arweiniad y sector;
- defnyddio cyfryngau cymdeithasol a phlatfformau digidol yn well i ddarparu gwasanaethau;
- cymorth pwrpasol ar gyfer cael gafael ar gyfalaf (preifat a chyhoeddus);
- gwella gallu busnesau creadigol i greu, cadw a defnyddio eu heiddo deallusol yn economi Cymru.

Dyna'r rheswm dros ein hymrwymiad i ddiwygio ac ail-lansio'n cymorth i'r sector creadigol; fel swyddogaeth ar wahân o'r enw *Cymru Greadigol*. Rydym yn cydnabod yr angen am ddull mwy cynhwysfawr a'r gofyniad am gymorth pwrpasol i helpu twf busnesau. Mae angen i'r llywodraeth ymateb yn fwy hyblyg i sector sy'n symud yn gyflym ac annisgwyl ar brydiau. Cymru Greadigol fydd ein cyfrwng ar gyfer gwneud hyn, a bydd yn cynnig gwasanaeth symlach, deinamig ac arloesol i'r sector hwn.

Mae angen i gymorth Cymru Greadigol ganolbwyntio ar y cyfleoedd sydd i'w cael gyda phlatfformau digidol, ac ar y cwmnïau sydd yn y sefyllfa orau i ymateb i'r cyfleoedd hynny. Mae'r dull hwn yn adlewyrchu'r cydgyfeirio a'r synergedd cynyddol ar draws yr is-sectorau.

Bydd cynnal piblinell o gynyrchiadau, datblygu a chryfhau'r gadwyn gyflenwi ffilm a theledu a pharhau i osod Cymru fel prif leoliad ar gyfer cynhyrchu ffilm a theledu yn parhau'n flaenoriaeth i gymorth Llywodraeth Cymru ar gyfer y diwydiannau creadigol.

Mae'n rhaid i gyllid y dyfodol allu addasu i gefnogi cynhyrchu cynnwys creadigol gweledol ar unrhyw blatfform (cyfredol, newydd neu heb eu dyfeisio eto). Mae angen i'r model cyllid fod yn hyblyg, eang a dylai allu newid yn gyflym. Dylai allu cynnal technolegau sy'n datblygu, platfformau newydd, mathau newydd o gynnwys creadigol a ffyrdd newydd o bennu eu gwerth ariannol.

Yn 2018, mae'r sector diwydiannau creadigol yng Nghymru ar bwynt hanfodol lle mae cyfleoedd yn cydgyfeirio. Gyda'r gefnogaeth briodol dros y blynyddoedd nesaf gallai'r twf a'r llyddiant fod yn sylweddol.

2. Y cymorth a roddwyd gan Lywodraeth Cymru i ddatblygu'r diwydiannau ffilm a theledu yng Nghymru yn cynnwys:

a. Effaith economaidd, a sut mae hyn yn cael ei wasgaru ledled Cymru

Mae'r ffigurau diweddaraf yn dangos bod cynyrchiadau ffilm a theledu a ariannwyd gan Lywodraeth Cymru wedi gwario dros £178 miliwn yng Nghymru dros y pum mlynedd diwethaf, gan fod o fudd i gadwyni cyflenwi a chefnogi cannoedd o fusnesau yma. Y

Atodiad 2 Papur Tystiolaeth Ysgrifenedig

Ilynedd (2017-18) gwariwyd £64 miliwn ar nwyddau a gwasanaethau Cymru gan gynyrchiadau a oedd yn ffilmio yma gyda chefnogaeth Llywodraeth Cymru - dwbl ffigur y flwyddyn flaenorol.

Nid yw hyn yn cynnwys gwariant gan gynyrchiadau a gefnogwyd gan Wasanaeth Sgrin Cymru drwy gymorth logisteg ar gyfer criw, lleoliadau, cyfleusterau a gwasanaethau; mae'r ffigur hwn dros £75 miliwn dros y pum mlynedd diwethaf.

Y Gogledd

Mae'r cynyrchiadau a ffilmwyd yn y rhanbarth yn cynnwys:

Requiem, cyfres ddrama chwe rhan o'r safon uchaf ar gyfer BBC1, a ffilmwyd mewn lleoliadau ledled Cymru, yn cynnwys Dolgellau.

King Arthur: Legend of the Sword - roedd y ffilm hon yn dangos rhai o dirweddau epig Cymru a ysbrydolodd gynulleidfaedd rhyngwladol i ddysgu mwy am chwedlau cyfoethog Cymru a'i chysylltiadau â'r Brenin Arthur. Roedd lleoliadau'r ffilm yn cynnwys Llyn Gwynant a Chapel Curig.

Take Down wedi'i ffilmio'n rhannol ar Ynys Môn, derbyniodd fuddsoddiad masnachol o Gyllideb Buddsoddi yn y Cyfryngau Llywodraeth Cymru.

Drama *Rocket's Island* CBBC gan Lime Pictures a ffilmwyd yn Nhraeth Penrhyn (cyfres ddrama 13x30m ar gyfer plant 7-14 oed).

Bu'r ail gyfres o'r ddrama *Safe House* ar ITV hefyd yn ffilmio golygfeydd allweddol ym Mae Trearddur, Amlwch, Porth Trecastell ac ym mhentref Aberffraw.

Derbyniodd *Hidden/Craith* a ffilmwyd yn Eryri gefnogaeth gan BBC Wales, S4C ac all3media international. Darlledwyd y ddrama wyth bennod ar S4C i ddechrau yn gynnar yn 2018 dan y teitl *Craith*. Mae fersiwn ddwyieithog o'r enw *Hidden* yn cael ei darlledu ar BBC One Wales a BBC 4 ar hyn o bryd.

Mae swyddfa Sgrin Cymru yn y gogledd, yng Nghaernarfon, yn cefnogi economi'r rhanbarth o ran cynhyrchu ffilm a theledu. Mae'n cadw cronfa ddata helaeth o griw a chyfleusterau technegol lleol, gwasanaethau lleol a lleoliadau ac yn ymwneud yn agos ag awdurdodau lleol, Heddlu'r Gogledd a chyrrff cenedlaethol fel Cyfoeth Naturiol Cymru, CADW a'r Ymddiriedolaeth Genedlaethol. Mae'r gronfa ddata o gysylltiadau'n ehangu'n barhaus fel y gall Sgrin Cymru gynnig yr amrywiaeth fwyaf o gyfleusterau a chriw lleol â phosibl, gan sicrhau bod cymaint o arian â phosibl yn cael ei wario yn economi'r Gogledd.

Mae cwmnïau ffilm a theledu arwyddocaol yn y rhanbarth yn cynnwys:

Rondo Media – un o gwmnïau cynhyrchu annibynnol mwyaf Cymru gyda swyddfeydd yng Nghaernarfon, Porthaethwy a Chaerdydd.

Cwmni Da - mae wedi datblygu enw da fel un o gwmnïau annibynnol mwyaf ac uchaf ei barch yng Nghymru. Mae bellach yn cyflogi 73 o staff, i gyd yn Noc Fictoria, Caernarfon, Chwarel Cyf yng Nghricieth. Yr unig gwmni cynhyrchu teledu wedi'i leoli ym Mhen Llŷn sy'n cynnig cyfleusterau stiwdio i gleientiaid allanol, boed yn gynhyrchwyr ffilmiau neu'n ffotograffwyr. Mae'r gofod stiwdio'n eu galluogi i wneud cynigion am gyfresi teledu sy'n cynnwys elfen stiwdio gan greu swyddi pellach.

Mae pob cwmni wedi derbyn cefnogaeth (ariannol ac anariannol) gan Lywodraeth Cymru.

Y De-orllewin

Atodiad 2 Papur Tystiolaeth Ysgrifenedig

Rydym yn parhau i gefnogi a thyfu'r diwydiant ffilm a theledu yn y de-orllewin ac mae Sgrin Cymru, rhan o Sector Creadigol Llywodraeth Cymru, yn hyrwyddo lleoliadau Cymru a darparwyr cyfleusterau lleol yn gyson.

Mae Stiwdio Bae Abertawe wedi bod yn gartref i dri thymor o *Da Vinci's Demons* gan gynhyrchu £28.5 miliwn o wariant Cymreig i'r economi leol yn unig. Ffilmwyd y cynhyrchiad mewn nifer o leoliadau yn y de-orllewin, Parc a Chastell Margam yn bennaf. Mae'r cyfleuster hefyd wedi bod yn gartref i *The Collection*, cyfres ddrama deledu o'r radd flaenaf 8 pennod 60 munud o hyd a ysgrifennwyd ar gyfer Amazon Prime Video ac ariannwyd gan Gyllideb Buddsoddi yn y Cyfryngau. Wedi'i gosod ym Mharis ym 1947 ar ôl diwedd yr Ail Ryfel Byd, ffilmwyd y gyfres ar leoliad ym Mharis, yn Stiwdios Bae Abertawe ac mewn nifer o leoliadau yn y de-orllewin. Gwariodd y cynhyrchiad £5.2 miliwn yn yr economi leol.

Cafodd *Apostle*, ffilm fawr gyda'r actor o Gymro Michael Sheen yn y brif rôl, a seren *Beauty and the Beast* Dan Stevens, ei ffilmio yn y de-orllewin. Cydweithiodd y cynhyrchwyr o UDA, XYZ Films â chwmni cynhyrchu o Gaerdydd, Severn Screen i gynhyrchu'r ffilm ddiweddaraf gan y cyfarwyddwr uchel ei barch o Gymru, Gareth Evans, yr oedd ei ffilmiau blaenorol *The Raid* a *The Raid II* yn llwyddiannau byd-eang. Cafodd *Apostle* ei chomisiynu gan Netflix a bydd yn ymddangos ar y gwasanaeth ffrydio hwnnw yn unig ledled y byd ym Medi 2018. Mae cefnogaeth gan Lywodraeth Cymru wedi sicrhau bod yr holl waith ffilmio ac ôl-gynhyrchu ar *Apostle* wedi'i wneud yng Nghymru, gan ddarparu dros £5 miliwn o hwb i'r economi. Ffilmwyd y ffilm yn Stiwdios Bae Abertawe ar Ffordd Fabian ac ar leoliad ym Mharc a Chastell Margam.

Cafodd y ddrama drosedd *Bang*, a ffilmwyd ym Mhort Talbot ac ariannwyd gan y Gronfa Buddsoddi yn y Cyfryngau, ei henwebu am Wobr Undeb yr Awduron. Enwebwyd y gyfres, a ddangoswyd ar S4C yn yr hydref am wobwr yn y categori Drama Deledu Hir Orau gyda Line of Duty, Cyfres 4 (Jed Mercurio) a Taboo.

Cefnogodd Llywodraeth Cymru ddrama lwyddiannus a phoblogaidd tu hwnt y BBC, *Un Bore Mercher/ Keeping Faith* a gynhyrchwyd yn ddwyieithog gan arddangos y dalent orau o Gymru. Darlledwyd y ddrama yn Gymraeg ar S4C yn gyntaf gydag Eve Myles (sy'n portreadu'r prif gymeriad Faith Howells) yn dysgu Gymraeg yn unswydd ar gyfer y gyfres ddwyieithog hon. Ffilmwyd golygfeydd y llys yn Neuadd y Dref Caerfyrddin a Neuadd y Ddinas Abertawe. Ffilmwyd llawer o'r golygfeydd allanol yn Nhalacharn; roedd gorsaf yr heddlu wedi'i lleoli ym Mhontardawe ac fe ddefnyddiwyd cefndir Port Talbot mewn rhai golygfeydd, yn cynnwys pysgodfa'r North Bank.

Defnyddir y de-orllewin fel lleoliad ffilmio yn aml ac mae enghreifftiau eraill yn cynnwys:

- *Their Finest Hour and a Half* - comedi rhamantaidd hanesyddol wedi'i ffilmio'n gyfan gwbl yn Abertawe, Hwlfordd a Freshwater West. Treuliodd y criw saith wythnos yn ffilmio yng Nghymru a chafwyd cymorth lleoliad gan Sgrin Cymru, a chefnogaeth ariannol o £30 miliwn gan Gyllideb Buddsoddi yn y Cyfryngau Llywodraeth Cymru. Gwariodd y cynhyrchiad £1.6 miliwn ar nwyddau a gwasanaethau yng Nghymru.
- *Dan y Wenallt* - cafodd dehongliad ffilm o ddrama glasurol Dylan Thomas Under Milk Wood ei ffilmio yn Solfach, pentref harbwr ym Mae Sain Ffraid, Sir Benfro;
- *Set Fire To The Stars* – ffilm hir am Dylan Thomas, gyda Elijah Wood a Celyn Jones, wedi'i ffilmio yn Abertawe yn bennaf. Fe'i henwebwyd am Oscar yn y categori 'Best Original Score' ac am saith gwobr BAFTA Cymru yn 2015, gan ennill dwy wobwr.

Atodiad 2 Papur Tystiolaeth Ysgrifenedig

- *From A Jack To A King* – ffilm hir gyntaf YJB Films, ffilm ddogfen yn adrodd hanes 10 mlynedd diwethaf Clwb Pêl-droed Dinas Abertawe wrth iddo godi o'r adran isaf yng nghynghreiriau pêl-droed Lloegr i'r Uwch Gynghair.
- Bu cyfres ddrama proffil uchel Sky, *Britannia*, hefyd yn ffilmio golygfeydd allweddol yn Rhosili ar Benrhyn Gŵyr, Abertawe.

Yr Egin - Mae Llywodraeth Cymru wedi buddsoddi £3 miliwn i gefnogi Yr Egin. Bydd hyn yn helpu i adeiladu adeilad newydd ar gyfer darparu llety i gwmnïau, lle i ddatblygu busnesau newydd yn y sectorau creadigol a digidol yn ogystal â lle i gynnal digwyddiadau, awditiwr agored ac ystafelloedd cynhyrchu a golygu y gallai'r cwmnïau a Phrifysgol Cymru y Drindod Dewi Sant eu defnyddio. Bwriad y Brifysgol yw gweld Yr Egin yn dod yn gyfrwng ar gyfer clwstwr o fusnesau creadigol yng Nghaerfyrddin, gydag S4C fel ei brif denant. Mae'n gobeithio y bydd hyn yn ei dro yn helpu'r economi leol, gan ddod â swyddi ychwanegol o safon uchel i Gaerfyrddin, cadarnhau cysylltiadau rhwng y byd academiaidd a busnesau creadigol a chefnogi'n hymrwymiad ehangach i hyrwyddo'r Gymraeg fel iaith fyw a hyfyw.

Tinopolis yw un o brif gwmnïau'r sector diwydiannau creadigol. Wedi'i leoli yn Llanelli, mae'n un o brif gwmnïau cynhyrchu'r DU - ac un o'r rhai annibynnol olaf. Ron Jones yw Cadeirydd Gweithredol Grŵp Tinopolis, sydd hefyd yn Gadeirydd y Panel Sector Diwydiannau Creadigol ac yn aelod o'r Panel Buddsoddi yn y Cyfryngau. Mae Tinopolis yn gyfrifol am raglenni teledu fel Question Time a Crufts ac yn cynhyrchu darllediadau BT o'r Uwch Gynghair a Chynghair y Pencampwyr. Mae Tinopolis wedi gwneud nifer o gytundebau mawr yn UDA dros y blynyddoedd diwethaf, yn cynnwys curo ITV i brynu Magic Elves, sy'n cynhyrchu rhaglenni poblogaidd fel Master Chef.

Fel cwmni cynhyrchu teledu annibynnol allweddol mae Tinopolis yn gwneud cyfraniad pwysig yn is-sector ffilm a theledu Cymru. Mae'n llwyddiannus yma ac yn rhyngwladol, ac wedi sicrhau twf cynaliadwy drwy fuddsoddiad i ddod yn ddarparwr cynnwys teledu o bwys.

Y De-ddwyrain

Y de-ddwyrain yw'r clwstwr mwyaf ar gyfer cynhyrchu ffilm a theledu yng Nghymru. Mae llawer o gynrychiadau wedi ffilmio ac yn parhau i ffilmio ledled y de-ddwyrain. Mae'r uchafbwyntiau'n cynnwys:

- *Born to Kill* – cyfres ddrama bedair rhan mawr ei bri a ddarlledwyd ar Channel 4 yn 2017 gyda chefnogaeth BBC Worldwide a Llywodraeth Cymru.
- *Decline and Fall* – addasiad drama gomedi tair rhan o nofel Evelyn Waugh a gyhoeddwyd ym 1928, a ddarlledwyd ar BBC One yn Ebrill 2017.
- *The State (Crossing the Border)* gynt – cafodd drama flaenllaw Archery Picture ar gyfer Channel 4 ei ffilmio mewn sawl lleoliad yng Nghaerdydd.
- *Requiem* – cyfres ddrama flaenllaw chwe rhan ar gyfer BBC1, a ffilmwyd mewn lleoliadau ledled Cymru, yn cynnwys Parc Treftadaeth y Rhondda a Chefn Tila ger Brynbuga.
- *Kiri* - cyfres ddrama 4 pennod 60 munud o hyd ar gyfer Channel 4 a gyd-gynhyrchwyd gan All3 Media a Hulu a'i ffilmio yn y de-ddwyrain. Fe'i hysgrifennwyd gan Jack Thorne, yr ail yn ei drilog o ddramâu sy'n archwilio'r gwrthdaro rhwng y cyfryngau ac achosion troseddol/cyfreithiol dadleuol.

Bad Wolf

Atodiad 2 Papur Tystiolaeth Ysgrifenedig

Ym mis Mehefin 2015, ymrwymodd Bad Wolf, y cwmni cynhyrchu teledu, i leoli ei weithrediadau yng Nghymru. Penaethiaid Bad Wolf Cyf yw Jane Tranter a Julie Gardner, cyn-swyddogion gweithredol gyda BBC Worldwide sydd am fanteisio i'r eithaf ar eu cysylltiadau yn yr UDA a'u Heiddo Deallusol er mwyn sicrhau, datblygu a chynhyrchu casgliad o brosiectau drama o safon uchel ar gyfer y teledu yng Nghymru.

Mae Bad Wolf wedi nodi casgliad o gynyrchiadau teledu gyda chyfanswm cyllideb gwerth £290 miliwn a mwy dros y 10 mlynedd nesaf. Roedd swyddogion wedi cynnwys £108 miliwn¹ ohono i'w wario ar gynyrchiadau Cymreig fel un o rag-amodau cynnig Llywodraeth Cymru o gymorth o hyd at £9 miliwn. Er mwyn sicrhau bod Bad Wolf a'i gasgliad o gynyrchiadau yn cael eu cynhyrchu yng Nghymru, dyfarnwyd cyllid Llywodraeth Cymru i Bad Wolf sy'n cynnwys taliad ymlaen llaw i'w ad-dalu a grant. Mae Bad Wolf Ltd bellach wedi sefydlu swyddfeydd yng Nghaerdydd a Los Angeles (LA) ac wedi cymryd drosodd adran ddatblygu Cynyrchiadau BBC Worldwide sy'n cynnwys 45 o brosiectau, gan gychwyn gyda dwy gyfres hirhoedlog sy'n dychwelyd ac a gomisiynwyd gan ddarlledwyr y DU:

- All Souls Trilogy, gan Deborah Harkness, a'r gyntaf yw *A Discovery of Witches*. Cafodd y gyfres gyntaf ei ffilmio yn Stiwdio Blaidd Cymru ac ar leoliad yng Nghymru. Bydd Bad Wolf yn ceisio addasu'r tri llyfr sydd yn y gyfres ar gyfer y teledu.
- *His Dark Materials*, gan Phillip Pullman, addasiad o drioleg glasurol gyfoes o nofelau ar gyfer y BBC. Mae ganddo gyllideb gwerth £48 miliwn a disgwylir y bydd 60% (£28.8 miliwn) yn cael ei wario yng Nghymru. Mae'r gyfres yn debygol o redeg am bum cyfres, gydag wyth pennod yn cael eu ffilmio ar hyn o bryd yn Stiwdio Blaidd Cymru ac ar leoliad yng Nghymru.

Yn dilyn derbyn cyllid Llywodraeth Cymru ar gyfer cynyrchiadau, mae Bad Wolf wedi sicrhau buddsoddiadau sylweddol eraill i'r cwmni;

- Mae Access Entertainment, un o isadrannau Access Industries, wedi prynu 24.9% o Bad Wolf;
- Mae Sky a HBO wedi prynu cyfran fach yr un ac wedi cael seddi ar y Bwrdd. Fel rhan o'r fargen, bydd Bad Wolf yn cyflenwi drama i'r gydbartneriaeth a gyhoeddwyd yn ddiweddar rhwng Sky a HBO, gyda'r nod o gyllido dramâu ar raddfa fawr ar gyfer y farchnad deledu ryngwladol.

Y Canolbarth

Mae *Y Gwyll / Hinterland* yn gyfres ddrama dditectif gyfoes ar gyfer y teledu wedi'i lleoli yn Aberystwyth a'r cyffiniau. Daeth S4C a BBC Wales ynghyd ar gyfer *Hinterland*, sef drama i Gymru gyfan.

Ffilmwyd tair cyfres ar draws sawl lleoliad yn Aberystwyth a'r fro ac yng Ngheredigion, ac fe gynhyrchwyd fersiynau Cymraeg a Saesneg o'r rhaglen cefn wrth gefn. Mae *Y Gwyll / Hinterland* yn ddrama o ansawdd nid yn unig i gynulleidfa ddomestig drwy'r darlledwyr S4C a BBC Wales ond hefyd i gynulleidfa'r DU gyfan wrth iddi gael ei darlledu ar BBC4, ac i gynulleidfa ryngwladol drwy'r partner dosbarthu ALL3MEDIA. Mae'r prosiect hwn yn

---

¹ Mae Bad Wolf wedi gallu cadarnhau ers hynny y bydd y gwariant hwn yn cynyddu i £128M fel rhan o gytundeb Stiwdio Blaidd Cymru.

Atodiad 2 Papur Tystiolaeth Ysgrifenedig

cefnogi amcan Llywodraeth Cymru o gynorthwyo cwmnïau cynhenid Cymreig i fanteisio ar farchnadoedd rhyngwladol.

Y Gwyll / Hinterland oedd yr enillydd yn y categori Drama Orau yng Ngŵyl y Cyfryngau Celtaidd 2014. Enwebwyd y gyfres hefyd yn y categorïau Drama Orau ac Actor Gorau ym Monte Carlo.

b. Effaith ddiwylliannol a'r Gymraeg

Polisi'r Cyfryngau

Bu Llywodraeth Cymru yn gweithio'n agos gyda'r BBC er mwyn sicrhau bod siarter newydd y BBC yn rhoi pwrpas cyhoeddus cryfach o lawer i'r BBC er mwyn adlewyrchu, cynrychioli a gwasanaethu cymunedau amrywiol Cymru. Bellach, gallwn ddisgwyl mwy o gynnwys a gwell cynnwys a rhaglenni ar gyfer Cymru, am Gymru, ac yng Nghymru ar draws gwasanaethau'r BBC. Roedd ein cyfraniad uniongyrchol yn y broses o adnewyddu'r Siarter yn hanfodol wrth sicrhau'r gwelliannau hyn. Er mwyn cyflawni hyn, mae angen cyllid priodol ac rydym wedi pwysleisio'n barhaus fod yn rhaid i unrhyw arian sy'n cael ei addo i Gymru o'r newydd fod yn wirioneddol ychwanegol. Felly, roeddem yn croesawu'r cyhoeddiad a ddaeth ym mis Chwefror 2017, y bydd BBC Cymru Wales yn derbyn cyllideb ychwanegol ar gyfer rhaglenni, ac y bydd yn lansio rhai gwasanaethau newydd. Cafwyd rhywfaint o gynnydd i'r gyllideb sydd ar gael yn 17/18, gan godi i'r cynnydd ychwanegol llawn o £8.5 miliwn erbyn 19/20. Bydd ar gael i gomisiynwyr i ddarparu rhaglenni Saesneg eu hiaith newydd ar gyfer Cymru, cynnydd o 50% ar y gyllideb sydd ar gael iddynt ar hyn o bryd. Bydd hyn yn galluogi'r BBC yng Nghymru i gomisiynu mwy o raglenni a fydd wir yn adlewyrchu bywydau pobl yng Nghymru ac yn gwneud yn siŵr bod mwy o raglenni fel hyn yn cael eu gweld ar draws rhwydwaith y DU.

Mae'r cyllid newydd yn cefnogi ehangiad sylweddol mewn rhaglenni drama, comedi a ffeithiol nodedig, gan gynnwys y casgliad o gyfresi drama mwyaf erioed yn yr iaith Saesneg ar gyfer y teledu wedi'u lleoli yng Nghymru. Bydd tair prif ddrama a ffilmwyd yng Nghasnewydd, Sir Gaerfyrddin a'r Gogledd-orllewin yn cael eu darlledu ar y BBC yn 2018. Mae dwy eisoes wedi'u darlledu, gan ddenu canmoliaeth gan y beirniaid ac maen nhw wedi bod yn boblogaidd ymhlith cynulleidfaoedd – *Un Bore Mercher/Keeping Faith* gydag Eve Myles a *Requiem* gyda Lydia Wilson a Richard Harrington. Llywodraeth Cymru a gyllidodd y ddau gynhyrchiad hyn ar y cyd â'r BBC (ac yn achos *Un Bore Mercher/Keeping Faith* S4C), er mwyn sicrhau bod y buddion economaidd a diwylliannol gorau oll yn aros yn yr ardal.

Penodwyd Chris Aird, comisiynydd drama rhwydwaith newydd i Gymru hefyd, er mwyn sicrhau bod Cymru yn cael ei hadlewyrchu'n well ar y sgrin.

Yn ychwanegol at hyn, mae Llywodraeth Cymru wedi bod yn gofyn i Ofcom am beth amser i osod cwotas cynhyrchu mwy heriol y tu allan i Lundain ar gyfer darlledwyr gwasanaethau cyhoeddus. Felly, rydym yn croesawu ymrwymiad newydd sylweddol Channel 4 i gynyddu'r arian sy'n cael ei wario ar gynhyrchiadau yn y Gwledydd a'r Rhanbarthau o'i gwota cyfredol o 35% i darged newydd gwirfoddol o 50% erbyn 2023. Bydd hyn yn arwain at hwb cronus o dros £250 miliwn yng ngwariant Channel 4 ar gomisiynau yn y Gwledydd a'r Rhanbarthau.

Mar strategaeth '4 All the UK' Channel 4 yn ddull newydd arwyddocaol ar gyfer y gwledydd a'r rhanbarthau sydd i'w groesawu'n fawr, un a ddylai yn gyffredinol sicrhau buddion go iawn i'r sector diwydiannau creadigol ledled Cymru. Rydym yn gytûn y byddai Cymru yn

Atodiad 2 Papur Tystiolaeth Ysgrifenedig

gartref gwych i Channel 4. Mae ein diwydiannau creadigol yn ffynnu ac mae gennym enw da yn rhyngwladol fel cartref i ddrama, cynhyrchu, sgiliau a thalent.

Bydd Llywodraeth Cymru yn gweithio er mwyn mynd ati'n uniongyrchol i gynorthwyo Channel 4 i ddatblygu a sicrhau dyfodol gwerth chweil yng Nghymru ac mae swyddogion eisoes mewn trafodaethau â Chyngor Caerdydd a'i bartneriaid. Rydym yn disgwyl y bydd y cynnig hwn yn cynyddu cyfleoedd ac yn darparu manteision i bobl a busnesau ar hyd a lled Cymru.

Cafwyd cynigion o rannau eraill o Gymru i groesawu Pencadlys cenedlaethol newydd Channel 4 neu un o'i ganolfannau creadigol. Mae'n siom nad oes unrhyw un o'r cynigion eraill yn symud ymlaen, ond rydym eisoes yn trafod y posibilrwydd o ddatblygu'r cynigion hynny mewn ffyrdd eraill gyda'r awdurdodau dan sylw.

Cynrychiadau Cymraeg

Mae cymorth neu fuddsoddiad ar gael gan Lywodraeth Cymru ar gyfer prosiectau ffilm a theledu yn y Gymraeg a'r Saesneg. Mae ein cymorth yn amodol ar fodloni amryw o feini prawf, gan gynnwys yr angen i ddangos marchnad ryngwladol, gwario swm sylweddol o'r gyllideb gynhyrchu yng Nghymru a chryfder yr elw economaidd tebygol. Fodd bynnag, prif nod holl gymorth Llywodraeth Cymru yw cryfhau'r sector ffilm a theledu yng Nghymru trwy sicrhau bod pobl Cymru, lleoliadau Cymru a chwmnïau Cymru'n elwa trwy unrhyw fuddsoddiadau a wneir.

Ers 2011 a hyd at 30 Mai 2018, mae Llywodraeth Cymru wedi cefnogi 14 o gynrychiadau Cymraeg, ar y cyd ag S4C, gyda chyllid ychwanegol o dros £2.3 miliwn yn cael ei gynnig:

Teitl y Cynhyrchiad	Lleoliad	Gwerth y Cynnig
<i>Igam Ogam</i>	Animation Studio, Caerdydd	£75,000
<i>Y Syrcas</i>	Ar leoliad, Gorllewin Cymru	£20,000
<i>Dan Y Wenallt</i>	De-orllewin Cymru	£35,000
<i>Boj</i>	Cloth Cat Animation Studio, Caerdydd	£200,000
<i>Twt</i>	Cloth Cat Animation Studio, Caerdydd	£550,000*
<i>Cestyll</i>	Gogledd Cymru	£45,000
<i>Y Gwyll Cyfres 1</i>	Ar leoliad, Ceredigion	£215,000
<i>Y Gwyll Cyfres 2</i>	Ar leoliad, Ceredigion	£304,000
<i>Y Gwyll Cyfres 3</i>	Ar leoliad, Ceredigion	£250,000
<i>Un Bore Mercher</i>	Ar leoliad, Gorllewin Cymru	£328,000
<i>Mynddoedd Y Byd</i>	Lleoliadau rhyngwladol	£30,000
<i>Y Wal2</i>	Lleoliadau rhyngwladol	£45,000
<i>Bang</i>	Ar leoliad, Castell-nedd Port Talbot	£350,000
<i>The Rubbish World of Dave Spud (Illuminated Productions Ltd)</i>	Cloth Cat Animation Studio, Caerdydd	£90,000

* Cyllid Busnes i Lupus Films Ltd hyd at uchafswm o £550,000, gyda £350,000 ohono wedi'i ddyrannu i Twt a £200,000 i'r ffilm deledu wedi'i hanimeiddio, Ethel & Earnest.

Mae Llywodraeth Cymru yn parhau i gefnogi cyfryngau gweledol cyfrwng Cymraeg o'r safon uchaf trwy ein cwmnïau brodorol megis Boom Cymru, Rondo Media, Cwmni Da, Telesgop ac Avanti Media.

Atodiad 2 Papur Tystiolaeth Ysgrifenedig

Rydym ni hefyd wedi gweld cynnydd mawr yn y Gymraeg yn cael ei hyrwyddo a'i chydabod fel iaith ryngwladol, gydag *Y Gwyll* a *Bang* yn cael eu gwerthu'n fyd-eang.

Mae Llywodraeth Cymru yn cefnogi busnesau Cymru mewn ffyrdd eraill. Er enghraifft, yn ddiweddar fe wnaethom ni gefnogi Boom Cymru, sef un o'r cynhyrchwyr cynnwys teledu mwyaf yng Nghymru, i atgyfnerthu ei bresenoldeb yn adeilad diwydiannau creadigol blaenllaw Llywodraeth Cymru, sef Gloworks ym Mhorth Teigr, gyda chymorth grant Cyllid Busnes Llywodraeth Cymru o £115,125 (rhan ohono i'w ad-dalu, ond nid y rhan arall).

Boom Kids, sef is-adran Boom Cymru, yw prif gynhyrchydd rhaglenni i blant cyn ysgol a gwylwyr iau o dan ambarél *Cyw* a *Stwnsh* S4C. Mae'n un o gynhyrchwyr rhaglenni teledu i blant 6-13 oed mwyaf y DU. Mae'r isadran yn cyflogi dros 50 o staff llawn amser a bydd grant Llywodraeth Cymru yn helpu i sicrhau 41 o swyddi cyfredol.

Yn ogystal â sicrhau dyfodol Boom Cymru, bydd y cyfleuster yn rhoi llwyfan i'r diwydiant teledu yng Nghymru ac yn hyrwyddo'r Gymraeg a diwylliant Cymru.

Mae'r adleoli yn golygu adeiladu cyfleusterau stiwdio heb eu hail a gwasanaethau cysylltiedig lle byddai Boom Kids yn cynhyrchu *Stwnsh* a *Cyw*, ynghyd â gwella ei broffil cyhoeddus a darparu gwasanaeth diwylliannol ac addysgol heb ei ail i ddysgwyr Cymraeg a phlant Cymru yng nghanol Bae Caerdydd. Nod y cwmni yw denu plant i ryngweithio â'r cyfleusterau trwy gymryd rhan mewn gweithgareddau stiwdio a chynnig ymweliadau set.

Wrth ystyried ceisiadau am gyllid yn y dyfodol, bydd Llywodraeth Cymru yn parhau i ystyried y manteision diwylliannol. Bydd prosiectau sy'n dangos ymrwymiad cryf i Gymru, o ran doniau allweddol, canolfan hirdymor ac ymrwymiad i wariant a hyfforddiant yng Nghymru, yn cael blaenoriaeth ar gyfer cymorth.

c. Gwerth am arian

Cyllid Busnes / Cronfa Sgrîn Cymru

Disgwylir i brosiectau cynhyrchu sy'n derbyn cyllid grant wario swm sylweddol o arian ar gyflenwyr, cast, criw a chyfleusterau lleol h.y. 'gwariant ar Gymru'.

Ers 2012-13, mae Llywodraeth Cymru wedi bod yn defnyddio cymhareb darged o 12:1, lle mae'n rhaid i brosiectau ddangos o leiaf £12 o fuddsoddiad am bob £1 a werir gan Lywodraeth Cymru.

Targed yw'r gymhareb hon, ac efallai y derbynnir cymarebau is ar gyfer prosiectau â manteision tymor hwy (e.e. canolfan barhaol yng Nghymru, doniau allweddol o Gymru yn gysylltiedig â'r cynhyrchiad, cyfleoedd hyfforddi sylweddol) a / neu brosiectau sy'n addas yn strategol e.e. (drama deledu o'r safon uchaf).

Mae gwerth gwariant yng Nghymru o ganlyniad i gynhyrchiad ffilm a theledu yn cael ei nodi yng nghofnodion y prosiect ac mewn dogfennau a gyflwynir i'r adran pan ddaw'r prosiect i ben.

Ers 2012-13, mae Llywodraeth Cymru wedi cyflawni cymhareb o 10:1 ar gyfartaledd – hynny yw, mae bron i £11 miliwn mewn cyllid wedi cynhyrchu gwariant o £120 miliwn yn uniongyrchol i economi Cymru. Mae'r ffigur hwn ond yn cynnwys y prosiectau hynny sydd wedi eu cwblhau ac wedi cadarnhau eu gwariant ar Gymru.

Mae swyddogion wedi cynnal ymchwil bwrdd i feincnodau cymarebau cyllid-i-wariant-lleol mewn rhanbarthau eraill yn y DU. Gwelwyd bod amrywiaeth mawr yn yr elw disgwylidiedig,

Atodiad 2 Papur Tystiolaeth Ysgrifenedig

yn ôl rhanbarth a'r math o brosiect. Er enghraifft, mae gan Northern Ireland Screen gymhareb ddangosol o 8 i 1 (er y gall hyn newid yn unol â'r math o gynhyrchiad a'r buddsoddiad).

Cyllideb Buddsoddi yn y Cyfryngau

Ar gyfer cynyrchiadau a gefnogir trwy'r Gyllideb Buddsoddi yn y Cyfryngau, y meini prawf hyd yma yw bod rhaid i brosiectau gyflawni 50% o'i brif ffotograffiaeth yng Nghymru a gwario o leiaf 35% o'u cyllideb ar wariant lleol islaw'r llinell². Fodd bynnag, mae hyn wedi'i gyfuno â gofyniad ar i'r holl gyllid masnachol gydymffurfio ag Egwyddor Gweithredwr Economi'r Farchnad (MEOP) a chael ei ad-dalu'n llawn.

Mae pa mor fasnachol yw prosiectau sy'n gwneud cais am gyllid trwy'r llwybr hwn yn cael ei ddilysu gan arbenigwyr allanol yn y cyfryngau a'i ystyried gan banel o arbenigwyr yn y cyfryngau. Ni fyddai cyllid yn cael ei argymhell ar gyfer unrhyw brosiect yr ystyrir nad yw'n cydymffurfio â MEOP.

Mae'r panel arbenigol yn asesu'r lefel a'r math o gyllid y gofynnir amdano ac yn ystyried tebygolrwydd ei botensial i sicrhau elw ar fuddsoddiad, yn seiliedig ar, ond nid yn gyfyngedig i, ragamcaniadau gwerthu annibynnol, sut mae prosiectau tebyg wedi perfformio yn y farchnad a hanes y tîm cynhyrchu.

Ni all gwerth am arian gael ei ystyried yn yr un modd ag ar gyfer prosiectau cyllid grant gan fod angen sicrhau cydbwysedd rhwng y potensial ar gyfer elw masnachol a'r manteision i Gymru. Er enghraifft, efallai y bydd prosiect a all dderbyn £1 miliwn mewn cyllid ond yn gwario £2 filiwn ar nwyddau a gwasanaethau lleol (cymhareb o 2:1); fodd bynnag, pe bai'r cyllid yn cael ei ad-dalu'n llawn i Lywodraeth Cymru byddai hynny'n golygu gwariant o £2 filiwn heb gost.

Rhaid cydnabod bod ad-daliad llawn unrhyw fuddsoddiad masnachol mewn cynhyrchiad ffilm a theledu yn gwbl ddibynol ar lwyddiant y cynhyrchiad ffilm a / neu deledu.

Yn ddiweddar, mae swyddogion wedi bod yn archwilio sut i ddiwygio cyfrifiadau gwerth am arian y sector a'r sail resymegol dros gyllid ar gyfer ffilm a theledu i adlewyrchu'n well newidiadau yn y farchnad ac i osod sylfaen gadarn ar gyfer cymorth i'r sector yn y dyfodol trwy Cymru Greadigol.

3. Sut gall cymorth i'r sector gael ei effeithio gan Gynllun Gweithredu ar yr Economi newydd Llywodraeth Cymru

Credwn fod y Cynllun Gweithredu ar yr Economi (EAP) a'n hymrwymiad i sefydlu Cymru Greadigol yn cyfateb i'w gilydd; mae'r ddau yn cefnogi ymagwedd gyfannol a gwell gwaith rhanbarthol ac yn cydnabod yr angen am fesurau effaith ehangach. Bydd Cymru Greadigol yn derbyn pwyslais yr EAP ar waith teg a hyrwyddo sgiliau.

Mae contract economaidd yr EAP yn taro deuddeg gyda'r synergeddau rhwng y celfyddydau a'r diwydiannau creadigol a'u gallu i greu manteision economaidd, cymdeithasol a diwylliannol. Bydd y gofyniad hwn i fod yn fwy cyfrifol yn gymdeithasol yn rhan annatod o'n gwaith gyda'r sector yn y dyfodol.

---

² Gellir diffinio gwariant islaw'r llinell fel yr holl gostau cynhyrchu ac eithrio'r doniau creadigol – megis Actorion, Cyfarwyddwr, Cynhyrchwyr ac Awduron o'r criw arall.

Atodiad 2 Papur Tystiolaeth Ysgrifenedig

Bydd y meini prawf newydd ar gyfer cyllid yn darparu cyfleoedd i gwmnïau'r diwydiannau creadigol, a gallant hybu meysydd sy'n cyfateb i'n cynlluniau strategol. Er enghraifft:

- Mae cwmnïau'r diwydiannau creadigol o flaen eu hamser o ran capasiti ar gyfer arloesi a rhoi cynnig ar bethau newydd.
- Mae entrepreneuriaeth yn gyffredin yn y sector ac yn rhywbeth rydym ni eisiau ei annog.
- Mae natur ddigidol llawer o allbwn y sector yn hawdd ei hallforio ar draws ffiniau (os yw'r hawlfraint a'r amddiffyniadau eiddo deallusol angenrheidiol ar waith) a hoffem weld mwy o fasnach ryngwladol.

Felly, mae yna gyfleoedd i alinio, gan gydnabod y gwahanol fecanweithiau a chamau sydd angen eu cyflwyno i gefnogi'r diwydiannau creadigol.

Mae tystiolaeth wedi dangos bod y prif gyfleoedd twf ar draws y sector sydd fwyaf tebygol o arwain at greu swyddi a chyfoeth i'w cael trwy fanteisio ar gynnwys creadigol (eiddo deallusol) ar blatfformau digidol.

Felly, bydd gweithgareddau Cymru Greadigol yn ategu'r EAP er mwyn cefnogi'r diwydiannau newydd hyn sy'n creu cyfoeth a swyddi trwy greu, caffael, cadw a manteisio ar eiddo deallusol.

Rydym yn cydnabod bod yna rai meysydd lle bydd angen i ni weithio gyda'r model newydd i sicrhau ei fod yn gallu addasu i rai o nodweddion y sector diwydiannau creadigol, megis:

- Cwmnïau bach, micro a sero yw dros 90% o'r sector, felly dylai rhai gofynion fod yn gymesur â capasiti'r cwmnïau.
- Mae llawer o gwmnïau yn y sector yn cynhyrchu eiddo deallusol anniriaethol, yn hytrach na chynhyrchion neu wasanaethau.
- Mae'r defnydd o weithwyr llawrydd yn endemig, a gall hynny ei gwneud hi'n anodd dangos tystiolaeth o waith teg.

4. I ymchwilio i sut mae Ffilm Cymru Wales (FCW), y BFI ac eraill yn cefnogi'r sector, a sut mae'r gwaith hwn yn ategu gwaith Llywodraeth Cymru yn y maes hwn

Mae FCW yn cefnogi awduron, cyfarwyddwyr a chynhyrchwyr o Gymru neu a leolir yng Nghymru gyda chyllid datblygu a chynhyrchu, cymorth yn y diwydiant a chyfleoedd mentora, gyda chylch gwaith BFI o ran cyllid yw cefnogi gwneuthurwyr ffilmiau a ffilmiau'r DU.

Mae gwaith tîm sector diwydiannau creadigol Llywodraeth Cymru yn canolbwyntio'n bennaf ar ehangiad ac effaith y diwydiant ffilm a theledu ar economi Cymru. Felly, disgwylir y bydd yna achlysuron pan fydd cynhyrchiad yn cyd-fynd â nodau'r tri sefydliad ac, yn wir, mae Llywodraeth Cymru wedi cyd-fuddsoddi yn y cynyrchiadau canlynol gyda Ffilm Cymru Wales:

- Red and Black Films (Don't Knock Twice Ltd.): *Don't Knock Twice*, Cyllideb Buddsoddi yn y Cyfryngau (£629,516) a Chyllid Busnes (£75,000)
- Ffilm Vox Pictures (Eternal Beauty Productions Ltd.): *Eternal Beauty*, Cyllideb Buddsoddi yn y Cyfryngau (£1,050,000)
- Red and Black Films (Pandora Films Ltd.): *The Machine*, Cyllid Busnes y gellir ei ad-dalu *de minimis* (£80,000)
- Cyfrwng digidol le le Productions Ltd. ar gyfer y rhaglen ddogfen *American Interior*, Cronfa Datblygu Digidol (£49,900)

Atodiad 2 Papur Tystiolaeth Ysgrifenedig

- Ffilm Severn Screen Ltd. (Coracle Picture Limited): *Denmark*, Cyllid Busnes (£85,000)
- fFati fFilms: *Y Syrcas*, Cyllid Busnes y gellir ei ad-dalu *de minimis* (£20,000)
- fFati fFilms: *Dan Y Wenallt / Under Milk Wood*, nawdd Llywodraeth Cymru (£35,000)
- Set Fire To The Stars Productions Ltd: *Set Fire to the Stars*, Cyllid Busnes y gellir ei ad-dalu *de minimis* (£48,000)
- Ffilm wedi'i hanimeiddio Lupus Films Raymond Briggs: *Ethel and Ernest* ar gyfer BBC1, Cyllid Busnes (£200,000 o gynnig o £550,000 a oedd yn cynnwys £350,000 wedi'i ddyrannu i Twt)
- Gritty Realism Productions Ltd: *Heart of Darkness*, Cyllid Busnes (£150,000)

Mae Llywodraeth Cymru wedi cyd-fuddsoddi yn y cynyrchiadau canlynol gyda'r British Film Institute:

- Ffilm Journey's End Films Limited: *Journey's End*, Cyllideb Buddsoddi yn y Cyfryngau (£850,000)
- Ffilm Vox Pictures (Eternal Beauty Productions Ltd.): *Eternal Beauty*, Cyllideb Buddsoddi yn y Cyfryngau (£1,050,000)

5. Y cymorth a roddir i ddatblygu sgiliau a mynd i'r afael â phrinder sgiliau yn y diwydiant, a oes digon o ddata i fapio'r sgiliau presennol.

Yn hanesyddol, mae cylch gwaith tîm Sector Diwydiannau Creadigol Llywodraeth Cymru wedi canolbwyntio ar dyfu'r sector a helpu busnesau i dyfu, yn hytrach na sgiliau. Er gwaethaf hynny, erbyn 2012, roedd hi'n amlwg na ellid cynnal unrhyw fomentwm twf yn y diwydiant sgrin oni bai bod cymorth ar gyfer datblygu sgiliau'r diwydiant a gwella'r biblinell talent. Er mwyn cyflawni hyn, rydym wedi:

- ariannu cyfres o leoliadau llawn amser a alluogodd chwe hyfforddai i weithio ar gynhyrchiad *Da Vinci's Demons*;
- ariannu *It's My Shout* a Theatr Ieuentid Gorllewin Morgannwg ar gyfer prosiectau penodol;
- sefydlu cysylltiadau gwaith â sefydliadau addysgol a sefydliadau eraill, gan gynnwys ysgolion, Gyrfa Cymru, sefydliadau AB/AU (arweinwyr Diwydiannau Creadigol yng Ngholeg Cambria, Coleg y Cymoedd, Coleg Caerdydd a'r Fro, Prifysgol De Cymru, Prifysgol Caerdydd ac ati);
- cydariannu prosiect addysg Cynghrair Sgrîn Cymru gyda Creative Skillset;
- ariannu adroddiad ar godi arian i ddatblygu 'esiamploau o ragoriaeth' ar gyfer drama ieuentid ledled Cymru.

Mae gwaith sydd ar y gweill ar gyfer y dyfodol agos yn cynnwys:

- Digwyddiad Amrywiaeth mewn Ffilm a Theledu - Diwrnod dwys gyda mentora a chymorth i ddilyn i gynyddu amrywiaeth y diwydiant sgrin yng Nghymru a gwella mynediad i grwpiau o bobl heb gynrychiolaeth ddigonol.
- Sicrhau bod gan Lywodraeth Cymru berthynas waith ac aliniad strategol da â Creative Skillset; mae Creative Skillset wedi ennill y contract i ddarparu cronfa sgiliau BFI Film Futures, sef cronfa £20 miliwn i wella sgiliau ffilm ledled y DU dros y pum mlynedd nesaf.

Mae gwasanaeth Sgrîn Cymru Llywodraeth Cymru (sy'n rhan o dîm y sector Diwydiannau Creadigol) wedi cyfrannu at fynd i'r afael â rhai o'r bylchau sgiliau yn y diwydiant trwy

Atodiad 2 Papur Tystiolaeth Ysgrifenedig

gynnal cyfweiliadau â chynhyrchwyr sydd wedi derbyn cyllid gan Lywodraeth Cymru a monitro ble mae'r bylchau, pa welliannau y gellid eu gwneud ac ati.

Yn ogystal, mae Sgrin Cymru:

- wedi darparu cyllid ar gyfer cynllun 'Camu Fyny' Sgil Cymru (2017-2018), sef menter hyfforddi ar gyfer gweithwyr proffesiynol dramâu teledu yng Nghymru, gan alluogi'r rhai sydd eisoes yn gweithio yn y diwydiant i ddatblygu eu gyrfa, ac arbenigwyr cymwys i symud i'r byd teledu. Cafwyd arian cyfatebol gan Ardoll 'High End TV Levy' Creative Skillset ar ben cyllid Llywodraeth Cymru.
- yn hyrwyddo cwmnïau criw a chyfleusterau lleol yn rheolaidd trwy gronfa ddata ar-lein eang i gynyrchiadau sy'n cael eu ffilmio ledled Cymru;
- yn rhannu cyfleoedd am swyddi ar gynyrchiadau sy'n chwilio am griw yng Nghymru trwy'r cyfryngau cymdeithasol, gan gyrraedd y rhai nad ydynt wedi cofrestru ar y gronfa ddata;
- yn cynnal digwyddiadau rhwydweithio gydol y flwyddyn, gan gyflwyno cynyrchiadau mewnfuddsoddi newydd i'r criwiau a'r cyfleusterau yma gan alluogi cynhyrchwyr lleol i gyfarfod â chwmnïau sy'n sefydlu canolfannau newydd yng Nghymru;
- yn annog cwmnïau cyfleusterau i sefydlu canghennau yng Nghymru, gan roi mwy o ddewis i gynhyrchwyr o ran eu 'gwariant ar Gymru';
- yn hyrwyddo cyrsiau hyfforddi perthnasol yn y diwydiant sy'n cael eu rhedeg gan y Production Guild, Sgil Cymru a Creative Skillset ac ati.

Cymorth sgiliau yn y dyfodol

Mae sefydlu Cymru Greadigol yn gyfle i adolygu a gwella'r ddarpariaeth cymorth sgiliau a hyfforddiant yn y sector ffilm a theledu yng Nghymru. Ar ran Llywodraeth Cymru, bydd Cymru Greadigol yn cyfrannu at bolisi a gweithgarwch i gynhyrchu gweithlu mwy o faint a mwy medrus i wasanaethu'r sector.

Er mwyn manteisio'n llawn ar yr hwb yn y byd cynhyrchu, mae'n glir bod angen i Gymru gyflenwi mwy o griwiau a chriwiau wedi'i hyfforddi'n well. Bydd hyn yn golygu hyfforddi pobl newydd gyda'r sgiliau gofynnol ac uwchsgilio gweithwyr presennol yn y diwydiant.

Mae yna ddadl glir o blaid Cymru Greadigol, fel corff datblygu economaidd, yn cynnwys ei hun yn y gwaith cymorth sgiliau. Mae llwyddiant economaidd y diwydiant ffilm a theledu yng Nghymru yn dibynnu ar sgiliau'r bobl sy'n gweithio ynddo. Dyma faes gweithgarwch sy'n cael ei gyflawni gan Creative England a Creative Scotland.

Un maes lle bydd gwella sgiliau yn cael effaith uniongyrchol ar yr economi yw sicrhau bod cynyrchiadau sy'n cael eu ffilmio yng Nghymru yn gallu cynyddu eu gwariant ar Gymru. Mae'r bylchau sgiliau a amlinellir uchod yn gorfodi rhai rolau i gael eu llenwi o'r tu allan i Gymru gan na ellir cael gafael ar bobl â'r sgiliau addas yn lleol.

Bydd angen i Cymru Greadigol weithio gyda chydweithwyr Sgiliau yn Llywodraeth Cymru, sefydliadau AB ac AU a chynrychiolwyr y diwydiant i ystyried effeithiolrwydd y ddarpariaeth bresennol a gofynion i'r dyfodol.

I gynyddu'r elw economaidd i Gymru ac i ddatblygu'r sector, dylai rôl Cymru Greadigol gwmpasu pob math o weithgareddau sy'n cynnwys rôl gydgyssylltu lefel uchel. Dylai Cymru Greadigol ddefnyddio partneriaethau a rhwydweithiau, datblygu deallusrwydd y farchnad a darparu gwybodaeth, a throsoleddu arian lle y gall.

Ymchwiliad y Pwyllgor Diwylliant, y Gymraeg a Chyfathrebu i gynyrchiadau ffilm a theledu mawr yng Nghymru

Briffio ychwanegol ar gyfer sesiwn dystiolaeth, 11 Gorffennaf 2018

Cymru Greadigol

Y Diwydiannau Creadigol yw'r sector o fewn economi y DU sydd wedi datblygu gyflymaf ers dros ddegawd. Nid dim ond creu swyddi a chyfoeth mae'r sector; mae'n cyfrannu at frand cenedlaethol cryf ac yn hyrwyddo Cymru i'r byd. Creadigrwydd - ar ffurf teledu, cerddoriaeth, y celfyddydau gweledol a'r platfformau digidol yw ble yr ydym yn rhannu, yn rhyngweithio, yn gweithio ac yn chwarae - gall hefyd hyrwyddo cymdeithas mwy gynhwysol.

Mae nifer o'r swyddi creadigol ymysg y rhai sy'n lleiaf tebygol o gael eu colli i awtomatiaeth yn y dyfodol; pobl creadigol a'u busnesau sy'n aml yn defnyddio technoleg newydd, yn hytrach na'u bod yn dioddef yn ei sgil.

Ers 2011, mae Llywodraeth Cymru wedi ffocysu y cymorth mewn meysydd yr ystyriwyd fyddai'n cael yr effaith economaidd orau, sef dramâu teledu o safon uchel a phrosiectau digidol. Dyma'r penderfyniad iawn ar y pryd, gyda Cymru bellach yn cystadlu o ddifrif yn y meysydd hynny, sydd wedi arwain at gynnydd sylweddol yn yr arian y mae'r busnesau hyn yn ei wario yng Nghymru ar y gadwyn gyflenwi, ac o fewn economi ehangach Cymru.

Felly mae'r twf diweddar yn y diwydiant wedi newid y tirwedd yn sylweddol, ac yn 2018 mae sector y Diwydiannau Creadigol yng Nghymru yn faes hollbwysig ble y mae cyfleoedd yn dod at ei gilydd a ble yr ydym yn credu, gyda'r cymorth iawn dros y blynyddoedd nesaf, y gallai'r twf a'r llwyddiant fod yn sylweddol. Dyna pam ein bod wedi ymrwymo i ail-lunio ac ail-lansio ein cymorth ar gyfer y sector creadigol ar wahân gyda Cymru Greadigol. Rydym yn cydnabod yr angen am ymagwedd mwy cynhwysfawr a'r angen am gymorth pwrpasol i helpu twf busnesau yn y sector. Mae angen i Lywodraeth ymateb yn fwy hyblyg i fusnesau sy'n symud ac yn newid yn gyflym. Bydd Cymru Greadigol yn ffordd inni wneud hyn, gan gynnig gwasanaeth syml, deinamig ac arloesol i'r sector hwn.

Mae Cymru Greadigol yn anelu at ddarparu:

- Strategaeth sy'n cyd-fynd â blaenoriaethau'r Llywodraeth
- Un safle ar-lein i gynnig cymorth, i rwydweithio, cynnig adnoddau a chyfleoedd i'r sector
- Brand cryf hawdd ei adnabod, gan ddefnyddio platfformau digidol i ffrwyno busnesau a chyfleoedd rhwydweithio yng Nghymru, y DU a ledled y byd.
- Mynediad gwell at farchnadoedd i'r diwydiannau creadigol gartref a thramor, yn ogystal â'r defnydd ohonynt a gwerthu Cymru i Fuddsoddwyr Mewnol
- Sylfaen sgiliau yng Nghymru i dderbyn heriau creadigol yn y dyfodol, waeth beth yw eich cefndir
- Cysylltiad gwell gyda meysydd eraill y sector cyhoeddus i sicrhau cymorth effeithiol i'r diwydiant.
- Gwell cynhyrchiant a chyfraddau twf gan fusnesau
- Cyfraddau uwch o ran cadw a defnyddio eiddo deallusol.

Bydd Cymru Greadigol yn darparu cymorth pwrpasol ar gyfer BBaChau cynhenid, cynyrchiadau a gweithwyr llawrydd yn ogystal â chwmnïau y gadwyn gyflenwi. Bydd hefyd yn darparu cyllid drwy'r Gyllideb Buddsoddi yn y Cyfryngau gwerth £15 miliwn a mynediad pwrpasol i'n Cronfa newydd Dyfodol Economaidd.

Er mwyn cyflawni hyn, bydd Cymru Greadigol yn ehangu ein gweithgareddau presennol, yn blaenoriaethu'r rhai hynny fydd yn cynnal ac yn cyflymu twf y sector orau, sef:

- Meithrin llwybrau ar gyfer doniau a chymorth ar gyfer sgiliau o dan arweiniad y diwydiant
- Datblygu'r gadwyn gyflenwi;
- Gwella rhwydweithiau a mynediad at gymorth arbenigol o fewn y diwydiant
- Defnyddio'r cyfryngau cymdeithasol yn effeithiol a platfformau digidol er mwyn gwella'r ddarpariaeth
- Mynediad at gyllid sydd wedi'i deilwra i anghenion y sector

Wrth ddefnyddio'r dull cydweithredol, integredig hwn, bydd Cymru Greadigol yn ehangu ystod yr allbwn a'r canlyniadau i gynnwys rhai mesurau ehangach ac/neu lai, megis codi lefelau sgiliau, cryfhau'r gadwyn gyflenwi a cadw eiddo deallusol yn well.

Bydd themâu trawsbynciol hefyd yn rhan o ethos sylfaenol y sefydliad, gyda Cymru Greadigol yn gallu cynnig canlyniadau i gefnogi'r agendâu cydraddoldeb a threchu tldi, gan gynnig pwll mwy amrywiol o bobl i wneud penderfyniadau o fewn bywyd cyhoeddus a phenodiadau cyhoeddus, a helpu pobl i gael swyddi ac ennill cyflog.

Er y bydd Cymru Greadigol yn gweithredu o fewn y llywodraeth, caiff ei strwythuro er mwyn cyflenwi mewn dull tebyg i gorff hyd braich; sef Bwrdd gyda Cadeirydd allanol sy'n cael ei recriwtio drwy'r broses Penodiadau Cyhoeddus, fel gydag unrhyw aelod o'r Bwrdd. Bydd y gweithrediadau'n cael eu harwain gan Brif Weithredwr neu swydd debyg.

Byddai'r bwrdd yn cynnig goruchwyliaeth strategol i'r tim rheoli, gan adolygu'r cynllun busnes blynyddol a'i ddatblygiad, a derbyn diweddariadau ariannol ac eraill.

I sicrhau nad oes toriad yn y cyngor sydd ar gael i'r diwydiant pan ddaw tymor Panel y Sector Diwydiannau Creadigol i ben ym mis Medi, bydd y broses i recriwtio Cadeirydd a Bwrdd drwy'r broses penodiadau cyhoeddus yn dechrau yn fuan.

Mae cyfyngiadau ar y ddogfen hon

Ymateb Ysgrifenedig gan Lywodraeth Cymru i adroddiad y Pwyllgor Diwylliant, y Gymraeg a Chyfathrebu ar *Meithrin Cydnerthedd: Ymchwiliad i gyllid heblaw cyllid cyhoeddus ar gyfer y celfyddydau*

3 Mai 2018

Rwy'n croesawu'r adroddiad hwn, hynny i raddau helaeth am ei fod yn cydnabod yr heriau ariannol anodd sy'n wynebu sector y celfyddydau yn sgil y pwysau ar gyllidebau llywodraethau a'r crebachu diweddar ar incwm y Loteri Cenedlaethol.

Mae'r adroddiad yn cydnabod hefyd bod yn rhaid i'r sector, er mwyn wynebu'r heriau hyn, fynd ar ofyn amrywiaeth o ffynonellau eraill am gymorth ariannol a chynyddu'r incwm masnachol y mae'r sector ei hun yn ei greu.

Yn ogystal â'r argymhellion ar gynyddu rhoddion, y cymorth a roddir gan fusnesau a mathau eraill o arian a godir, rwy'n croesawu hefyd bwyslais y Pwyllgor ar waith rhyngwladol a sut y gellid helpu'r sectorau celfyddydol a chreadigol i ddatblygu marchnadoedd newydd dramor all ddod â buddiannau economaidd iddynt. Mae hynny'n gyson â phwyslais 'Ffyniant i Bawb' ar sicrhau bod Cymru:

'yn parhau i droi ei golygon tuag allan a'i bod yn parhau i chwarae rhan lawn ar y llwyfan Ewropeaidd a'r llwyfan byd-eang, gan feithrin cysylltiadau newydd ym maes masnach a buddsoddi, a hyrwyddo'r agweddau gorau ar ein cenedl ledled y byd'.

Mae ymatebion manwl Llywodraeth Cymru i argymhellion yr adroddiad yn cael eu nodi isod:

Argymhelliad 1

Mae'r Pwyllgor yn argymhell y dylai Llywodraeth Cymru barhau i roi cefnogaeth ariannol, boed hynny drwy Gelfyddydau a Busnes Cymru neu ffynhonnell arall, i hyrwyddo a datblygu gweithio mewn partneriaeth rhwng busnesau a'r celfyddydau i helpu i uchafu'r gefnogaeth ariannol ar gyfer y celfyddydau gan fusnes. Dylai Llywodraeth Cymru ystyried hefyd sut y gellid rhoi sylw i'r anawsterau penodol a wynebir gan y sector celfyddydau yng Nghymru o ran denu cyllid gan fusnesau, a ph'un a fydd angen buddsoddi cyhoeddus ychwanegol yn y maes hwn er mwyn gyrru'r gwaith yn ei flaen

Ymateb: Derbyn. Mae Llywodraeth Cymru'n sianelu'r rhan fwyaf o'i fuddsoddiad yn y celfyddydau trwy Gyngor Celfyddydau Cymru. Yn fy llythyr cylch gwaith blynyddol, rwy'n pennu'r prif flaenoriaethau y dylai'r Cyngor eu hystyried wrth rannu'r arian. Ar gyfer y flwyddyn bresennol, mae'r blaenoriaethau hynny'n cynnwys yr angen i Gyngor y Celfyddydau (i) 'barhau i ddatblygu gwasanaethau cynghori penodol, i helpu ei gleientiaid i wella'u sgiliau busnes a marchnata a (ii) 'parhau i weithio i gael mwy o arian o ffynonellau allanol er mwyn lleihau dibyniaeth y sector ar gymhorthdal cyhoeddus'.

Drwy hynny, mae Llywodraeth Cymru yn sicrhau bod arian i hyrwyddo cydweithio rhwng busnesau a'r celfyddydau, a chymorth ariannol gan fusnesau i'r celfyddydau, yn cael eu darparu. Mae peth o'r cymorth hwnnw ar hyn o bryd yn cael ei ddarparu ar ran Cyngor y Celfyddydau gan Gelfyddydau a Busnes Cymru o dan becyn dwy flynedd, a fydd yn dod i ben ar 31 Mawrth 2019 (mae elfennau eraill yn cynnwys rhaglen 'Gwytnwch' CCC). Yn y misoedd i ddod, bydd Cyngor y Celfyddydau'n adolygu'r gwasanaethau cymorth y bydd angen iddo eu darparu a ph'un a fyddai'n well eu prynu neu barhau i'w darparu trwy gymorth grant. Gwn y bydd Celfyddydau a Busnes Cymru yn cyflwyno cais manwl i esbonio pam ei fod mewn sefyllfa dda i barhau i ddarparu'r gwasanaeth hwn.

Er mai materion i Gyngor y Celfyddydau benderfynu arnyn nhw yw'r fanyleb a'r mecanwaith darparu, byddaf yn pwysu arno i barhau i neilltuo adnoddau ar gyfer y gweithgarwch hwn, gan y bydd y pwysau ar arian cyhoeddus yn debygol o barhau i'r dyfodol rhagweladwy. Byddaf yn gofyn i Gyngor y Celfyddydau esbonio erbyn 1 Hydref eleni fan bellaf, sut y bydd am ddarparu'r gwasanaeth hwn o Ebrill 2018 ymlaen.

Byddaf yn disgwyl i'r Cyngor sicrhau bod yr opsiynau sydd ar gael yn cael eu hastudio'n briodol a bod cael gwerth ei arian yn ystyriaeth allweddol. Byddaf yn arbennig o awyddus i weld opsiynau ar gyfer estyn mentrau cyfredol yn hytrach na dilyn trywyddau traddodiadol eto.

Argymhelliad 2

Mae'r Pwyllgor yn argymhell bod Llywodraeth Cymru yn cyflwyno rhagor o fentrau i godi proffil y celfyddydau fel achos elusennol, gan gynnwys gwobr Dydd Gŵyl Dewi i gydnabod y rhai sydd wedi gwneud cyfraniadau sylweddol i gefnogi'r celfyddydau.

Ymateb: Derbynn mewn egwyddor. Rwy'n cefnogi'r nod o godi proffil y celfyddydau fel achos elusennol. Fodd bynnag, mae gennym eisoes Wobr Diwylliant Dewi Sant. Gallai Gweinidogion ei chael hi'n anodd cyfiawnhau gwobr newydd benodol ar gyfer y Celfyddydau pan fo cymaint o achosion da eraill y gallem annog pobl i'w cefnogi. Yn fy mhortffolio i er enghraifft, byddwn i'n awyddus hefyd i annog rhoi mwy i chwaraeon ieuenctid a phobl anabl. Yn yr un modd, i Weinidogion eraill, ceir achosion fel atal digartrefedd, gwarchod yr amgylchedd a newid agweddau at salwch meddwl.

Yn ysbryd yr argymhelliad hwn, rwyf am holi Celfyddydau a Busnes Cymru (C&BC) sut y gallai Llywodraeth Cymru gefnogi a gwella Gwobr Flynyddol* C&BC am roddion elusennol i'r celfyddydau. Mae'r Gwobrau hyn yn denu pobl flaenllaw o bob cwr o Gymru a thu hwnt. Mae gwerth llawer o'r bobl hyn yn fawr.

(* Gwobr Robert Maskrey am Ddyngarwch Celfyddydau)

Goblygiadau Ariannol: Dim. Daw unrhyw gostau ychwanegol o gyllidebau rhaglenni presennol.

Argymhelliad 3

Mae'r Pwyllgor yn argymhell bod Llywodraeth Cymru yn cymryd camau i godi ymwybyddiaeth ynghylch y sefydliadau a'r prosiectau celfyddydol rhagorol a leolir yng Nghymru, a buddsoddiad ynddynt, gan sefydliadau ac ymddiriedolaethau o'r DU.

Ymateb: Derbyn. Rwy'n cytuno bod yr angen i fynd i'r afael â'r broblem hon yn parhau a bydd Llywodraeth Cymru yn delio â hi mewn sawl ffordd.

Yn gyntaf, byddaf yn gofyn i Gyngor y Celfyddydau a Celfyddydau a Busnes Cymru weithio gyda'i gilydd i drefnu rhaglen o ymweliadau a seminarau rhanbarthol ar gyfer Ymddiriedolaethau a Sefydliadau Prydeinig, er mwyn iddynt gael gweld ystod ac ansawdd y gwaith y mae sector y celfyddydau yn ei wneud yn lleol, a dod i ddeall yn well yr heriau y mae'n eu hwynebu.

Yn ail, byddaf yn ysgrifennu at Ymddiriedolaethau a Sefydliadau Prydeinig blaenllaw i ofyn iddynt gymryd rhan yn y rhaglen hon, ac i ofyn iddynt am eu cefnogaeth i roi'r argymhelliad hwn ac argymhelliad 4 ar waith.

Yn drydydd, byddaf yn gwahodd sefydliadau a enwir yn yr adroddiad, fel National Theatre Wales ac WCVA, sydd â'r arbenigedd i ddatblygu ceisiadau llwyddiannus i Ymddiriedolaethau a Sefydliadau, i rannu'u harbenigedd a'u cyngor â phob rhan o sector y celfyddydau.

Yn olaf, rwy'n sylwi ar awgrym y Pwyllgor y dylai Llywodraeth Cymru ystyried sut y gallai weithio gyda Sefydliad Cymunedol yng Nghymru (CFiW) o gofio'i arbenigedd ym maes elusengarwch ac o reoli cronfa waddol. O gofio hynny, byddaf yn cwrdd â'r Sefydliad i ystyried sut y gallai helpu sector y celfyddydau yn hyn o beth.

Goblygiadau Ariannol: Dim. Daw unrhyw gostau ychwanegol o gyllidebau rhaglenni presennol.

Argymhelliad 4

Mae'r Pwyllgor yn argymhell y dylai ymddiriedolaethau a sefydliadau a leolir yn y DU fynd i'r afael â'r cydbwysedd cyllid yn y DU fel mater o frys, lle mae swm annheg ac anghyfartal o gyllid yn cael ei ddyrannu i sefydliadau sydd wedi'u lleoli yn Llundain a De-ddwyrain Lloegr.

Ymateb: Argymhelliad yw hwn ar gyfer Ymddiriedolaethau a Sefydliadau Prydeinig, ond byddaf yn gofyn i Gyngor y Celfyddydau gadw golwg ar faint o arian y mae'r celfyddydau yn llwyddo i'w ddenu oddi wrth Ymddiriedolaethau a Sefydliadau elusennol, ac i roi gwybodaeth gyson imi amdano.

Argymhelliad 5

Mae'r Pwyllgor yn argymhell y dylai Llywodraeth Cymru gomisiynu ymchwil er mwyn nodi a manteisio ar farchnadoedd rhyngwladol sydd â photensial ar gyfer tyfu sefydliadau celfyddydol Cymru.

Ymateb: Derbyn yr egwyddor. Rwy'n cytuno bod angen helpu'r sector diwylliant i gynyddu'i farchnadoedd rhyngwladol â chynllun sy'n seiliedig ar ffeithiau. Fel y dywedaf yn fy hymateb i argymhelliad 7, byddaf yn gofyn i Gyngor y Celfyddydau weithio â'm swyddogion, fy nghydweithwyr ym mhob rhan o Lywodraeth Cymru, y Cyngor Prydeinig ac eraill, i baratoi cynllun ar y cyd i ystyried sut i helpu'r sector i gael y gorau o farchnadoedd rhyngwladol. Bydd y gwaith hwn yn rhannol yn golygu dewis y gwledydd a'r is-sectorau sy'n cynnig y cyfleoedd twf gorau. Tra bo cyllidebau'n dynn, byddaf yn barod i ystyried pob cynnig ymchwil, yn unol â'r gofyn.

Goblygiadau Ariannol: Dim. Daw unrhyw gostau ychwanegol o gyllidebau rhaglenni presennol.

Argymhelliad 6

Mae'r Pwyllgor yn argymhell y dylai Llywodraeth Cymru sicrhau bod elfen ddiwylliannol yn rhan o bob taith fasnach oni bai bod rhesymau amlwg dros beidio â gwneud hynny.

Derbyn. Mae Llywodraeth Cymru'n cytuno y gall elfen ddiwylliannol ddod â manteision i daith fasnach, fel cynyddu'r cyhoeddusrwydd iddi yn y farchnad. Mae cyrff diwylliannol ac artistiaid unigol sydd am fusnes tramor, yn cael ymuno â theithiau masnach fel cwmnïau mewn unrhyw sector eraill, ac mae nifer cynyddol yn gwneud hynny.

Mae teithiau masnach ac arddangosfeydd mewn gwledydd tramor yn hanfodol i helpu busnesau yng Nghymru i gynyddu'u hallforion. Mae ein rhaglen flynyddol yn cynnwys gweithgareddau sectorol ac amlsector, gan adlewyrchu'r galw ymhlith cwmnïau o Gymru a'r marchnadoedd a'r sectorau y rhoddir blaenoriaeth iddynt. Un enghraifft oedd y daith fasnach i Shanghai a Hong Kong ym mis Mawrth 2018 a gafodd ei hamseru i gyd-fynd â pherfformiad oedd wedi'i drefnu gan Opera Cenedlaethol Cymru. Mae hyn yn dangos sut y gall trefnu taith fasnach i gyd-fynd â pherfformiadau diwylliannol mewn marchnad dramor ychwanegu at werth taith fasnach.

Fodd bynnag, ni fydd wastad yn briodol cynnwys elfen ddiwylliannol mewn taith fasnach na chynnwys digwyddiad diwylliannol yn yr amserlen. Nid yw gweithgareddau diwylliannol yn cael eu cynnal bob tro ar yr adegau mwyaf addas i gwmnïau allu cael y manteision economaidd mwyaf ohonynt.

Lle bo hynny'n briodol, bydd Llywodraeth Cymru yn cynnwys elfen ddiwylliannol os gwelir y daw manteision economaidd i Gymru ac i allforwyr Cymru. Yn y dyfodol, byddwn yn ymgynghori â'n cyrff diwylliannol a noddir, trwy gyfarfod cynllunio blynyddol, ar ymarferoldeb a manteision cynnwys elfen

ddiwylliannol yn y teithiau masnach yn ein rhaglen flynyddol. Byddwn yn ychwanegu teithiau masnach newydd at y rhaglen o dro i dro.

Goblygiadau Ariannol: Dim ar hyn o bryd. Rhagwelir yr ysgwyddir costau ychwanegol yn 2018/19 gan gyllidebau rhaglenni presennol.

Argymhelliad 7

Mae'r Pwyllgor yn argymhell y dylai Llywodraeth Cymru ystyried gweithredu strategaeth glir i gynorthwyo sector celfyddydau Cymru i ddatblygu marchnadoedd rhyngwladol.

Derbyn yr egwyddor: Mae 'Ffyniant i Bawb' yn disgrifio amcanion strategol y llywodraeth, felly ni welaf fod angen strategaeth ar wahân ar Lywodraeth Cymru ar y mater hwn. Mae'r strategaeth genedlaethol yn ein hymrwymo i 'hyrwyddo a diogelu lle Cymru yn y byd' trwy sicrhau ei bod yn 'parhau i droi ei golygon tuag allan a'i bod yn parhau i chwarae rhan lawn ar y llwyfan Ewropeaidd a'r llwyfan byd-eang, gan feithrin cysylltiadau newydd ym maes masnach a buddsoddi, a hyrwyddo'r agweddau gorau ar ein cenedl ledled y byd'. Yn ogystal, mae Cynllun Gweithredu Economaidd Ysgrifennydd y Cabinet yn ei gwneud yn glir y byddwn yn hyrwyddo Cymru trwy ddefnyddio'r hyn sydd gennym i'w gynnig yn ddiwylliannol i hyrwyddo buddiannau economaidd a masnachol Cymru dramor ac i'n helpu i feithrin ein delwedd.

Fodd bynnag, fel y dywedais yn argymhelliad 5, er mwyn i'r sector diwylliannol allu cyfrannu at ein dyheadau rhyngwladol, rhaid mynd ati mewn ffordd fwy bwriadol a chydgyssylltiedig. Byddaf yn gofyn i Gyngor y Celfyddydau weithio gyda'm swyddogion ym mhob rhan o Lywodraeth Cymru a chyda chyrrff ymbarel i ystyried sut y gallwn gynyddu'n heffaith ar lwyfan y byd trwy weithio gyda chyrrff diwylliannol ac eraill, hynny am fod 'llawer o bennau'n well nag un'. Yr amcan fydd gwneud yn fawr o gyfleoedd rhyngwladol a sbarduno'u heffeithiau economaidd.

Goblygiadau Ariannol: mae cyllidebau eisoes ar gael ar gyfer elfennau o'r gweithgarwch hwn, er enghraifft cymorth ariannol i gyrff diwylliannol gymryd rhan mewn teithiau masnach, ac arian i helpu i roi'r Memorandwm Cydddealltwriaeth ar gydweithio diwylliannol rhwng Cymru a Tsieina ar waith. Mae ystod o gyngor di-dâl ar gael hefyd gan gyrff fel Celfyddydau Rhyngwladol Cymru, y Cyngor Prydeinig, Cyngorau Busnes tramor a thîm Masnach Ryngwladol Llywodraeth Cymru. Os bydd angen unrhyw arian pellach i roi'r cynllun gweithredu ar waith, ystyrir hynny fel rhan o rownd cyllideb 2019/20.

Argymhelliad 8

Mae'r Pwyllgor yn argymhell y dylai Llywodraeth Cymru gynnig ffynhonnell o arbenigedd codi arian i helpu sefydliadau celfyddydol bach i gynyddu eu cyllid heblaw cyllid cyhoeddus mewn ffordd sy'n cyfateb i'r cymorth y mae'n ei gynnig ar hyn o bryd i fusnesau bach drwy Busnes Cymru.

Ymateb: Derbyn yr egwyddor. Fel ag y mae'r argymhelliad hwn yn ei gydnabod, mae Llywodraeth Cymru'n cynnig ystod o wasanaethau cynghori generig trwy Busnes Cymru, ac ategir hynny â help mwy penodol ar gyfer busnesau cymdeithasol trwy ein contract â Chanolfan Gydweithredol Cymru ('Busnes Cymdeithasol Cymru'). Mae'r gwasanaethau hyn wedi'u teilwra i helpu busnesau bach a chanolig, felly maen nhw *ar gael* ac yn *berthnasol* i sefydliadau celf llai. Gall Busnes Cymru / Busnes Cymdeithasol Cymru helpu sefydliadau celf bach i gynyddu'r incwm y maen nhw eu hunain yn gallu ei gynhyrchu, er enghraifft trwy farchnata i werthu mwy o docynnau ac eitemau adwerthu eraill a gwneud y gorau o'u Heiddo Deallusol.

Mae sgiliau codi arian eraill yn fwy arbenigol, fel annog pobl i roi mwy, boed trwy elusengarwch, ewyllysiau, cynlluniau 'cyfeillion' a chyllido torfol. Yn hyn o beth, y prif ffynonellau cymorth ar gyfer sefydliadau celf bach yw rhaglen hyfforddi Celfyddydau a Busnes Cymru, y fenter *Interniaethau Creadigol* a noddir gan Gyngor y Celfyddydau a rhaglen *Gwytnwch* Cyngor y Celfyddydau. Mae'r dystiolaeth yn awgrymu bod derbyniad gwresog i'r rhaglenni hyn, eu bod yn mynd i'r afael â'r diffyg sgiliau codi arian a'u bod yn helpu cyrff llai i feithrin eu harbenigedd.

Rwy'n cydnabod er hynny ei bod yn anos i sefydliad celf bach fforddio cyflogi codwr arian penodol, ac i ddenu noddwyr. Felly, byddaf yn gofyn i Gyngor y Celfyddydau ystyried o blaid estyn ei raglen *Gwytnwch* i gyrff nad yw'n rhoi arian craidd iddyn nhw (mae'r rhan fwyaf o'r rhain yn fach) ac i annog Celfyddydau a Busnes hyrwyddo opsiynau sy'n rhoi cyfle i gyrff llai rannu gwasanaethau ac arbenigedd codwr arian proffesiynol.

Goblygiadau Ariannol: Dim. Daw unrhyw gostau ychwanegol o gyllidebau rhaglenni presennol.

Argymhelliad 9

Mae'r Pwyllgor yn argymhell, o ystyried y sefyllfa ariannol anodd sy'n wynebu sefydliadau celfyddydol yng Nghymru – ac yn amodol ar asesiad effaith o'r gwaith a wnaed hyd yn hyn – y dylai'r Cyngor Celfyddydau ystyried a ellir ehangu'r Rhaglen Gwytnwch i helpu i wella gwytnwch ariannol sefydliadau nad ydynt yn cael eu hariannu gan arian refeniw.

Ymateb: Argymhelliad i Gyngor y Celfyddydau yw hwn, felly mater iddyn nhw yw ymateb iddo. Ond fel y dywedais yn fy ymateb i argymhelliad 8, byddaf yn gofyn i Gyngor y Celfyddydau ystyried cefnogi'r cynnig hwn.

Argymhelliad 10

Mae'r Pwyllgor yn argymhell y dylai Llywodraeth Cymru amlinellu eu nodau'n glir ar gyfer Cymru Greadigol, ynghyd ag amserlen ar gyfer ei sefydlu, a dangos sut bydd y corff newydd yn helpu sefydliadau celfyddydol i gynyddu eu hincwm nad yw'n gyhoeddus.

Ymateb: Derbyn yr egwyddor. Mae'r trafodaethau manwl ar ffurf a chylch gwaith terfynol Cymru Greadigol yn mynd rhagddynt. Bydd Llywodraeth Cymru'n crisialu'r materion hyn cyn gynted ag y bydd modd.

Goblygiadau Ariannol: Bydd costau ynghlwm wrth sefydlu Cymru Greadigol a byddwn yn eu disgrifio'n llawn yn y Cynllun Busnes cyntaf.

yr Arglwydd Elis-Thomas AC
Gweinidog Diwylliant, Twristiaeth a Chwaraeon

Cyllid Celfyddydau nad yw'n Gyhoeddus: Ymateb Llywodraeth Cymru

Ymatebion i'r Ymgynghoriad

Gorffennaf 2018

National Assembly for Wales
Culture, Welsh Language and Communications Committee

Non-public Funding of the Arts: Welsh Government Response

Consultation Response

July 2018

The National Assembly for Wales is the democratically elected body that represents the interests of Wales and its people, makes laws for Wales, agrees Welsh taxes and holds the Welsh Government to account.

An electronic copy of this document can be found on the National Assembly website: www.assembly.wales/SeneddCWLC

Copies of this document can also be obtained in accessible formats including Braille, large print, audio or hard copy from:

Culture, Welsh Language and Communications Committee
National Assembly for Wales
Cardiff Bay
CF99 1NA

Tel: **0300 200 6565**

Email: **SeneddCWLC@assembly.wales**

Twitter: **@SeneddCWLC**

© **National Assembly for Wales Commission Copyright 2018**

The text of this document may be reproduced free of charge in any format or medium providing that it is reproduced accurately and not used in a misleading or derogatory context. The material may be acknowledged as copyright of the National Assembly for Wales Commission and the title of the document specified.

Arts & Business (A&B) Cymru warmly welcomes the findings of the *Building Resilience Inquiry into non-public funding of the arts* and the subsequent response to this paper from the Welsh Government. The Minister has echoed many of the points made by A&B Cymru in its response to the inquiry in April 2018.

To ensure the usefulness of A&B Cymru's further comments, this paper will focus solely on the recommendations most relevant to its specific work, expertise and network.

BUSINESS PARTNERSHIP

RECOMMENDATION 1 – The Welsh Government should continue to provide financial support, whether through Arts & Business Cymru or otherwise, to promote and develop partnership working between business and the arts to help maximise financial support for the arts from business. The Welsh Government should also consider how the specific difficulties faced by the arts sector in Wales in attracting funding from businesses can be addressed and whether additional public investment in this area is needed to drive this work forward.

WELSH GOVERNMENT RESPONSE RELEVANT TO THE WORK OF A&B CYMRU

...Currently, some of this support is provided on the Arts Council's behalf by Arts and Business Cymru, under a two-year package, due to end on 31 March 2019 (other elements include ACW's 'Resilience' programme). In the coming months, the Arts Council will be reviewing the support service it needs to provide, and whether it is best to procure these, or to continue to obtain them through grant aid. I know that Arts and Business Cymru will be submitting a detailed case for why it is well placed to continue to deliver this service.

Support of A&B Cymru

A&B Cymru is currently preparing a business case for support which outlines how its existing services and newly developed programmes can achieve the aims of

Recommendation 1 in a tangible, cost-effective and far-reaching way. This paper will be submitted to the Culture Minister by end of June.

As a specialist support organisation crucial to the sustainability of the arts in Wales, the continuation of core public funding would enable A&B Cymru to maximise its impact. With a relatively small amount of public funding, the charity could maintain a sufficient level of staffing and develop the reach of its work even further.

For example, £100K core funding would give A&B Cymru a target of a further £500K from the private sector to sustain its operation. This would, in turn, safeguard over £1 million annual investment from the private sector into the arts across Wales and provide A&B Cymru with the stability and resource to encourage an increased figure. **Therefore, £100K of public sector funding becomes the catalyst for leveraging a minimum of £1.5 million in private sector investment.**

A&B Cymru's current business / arts partnership work

A&B Cymru works closely with its 75+ business members across Wales. The team works tirelessly to encourage and enable businesses to invest in the arts for the first time as well as assisting established supporters to deepen and extend their partnerships. The deep-rooted relationships A&B Cymru has developed with companies of all sizes and sectors put the charity in the ideal position to influence investment into the arts and provide in-depth intelligence on business motivations, objectives and trends in approaching arts partnership.

As referenced in A&B Cymru's response to the inquiry, many of A&B Cymru's programmes and services successfully promote, enable and develop partnership working. They include tailored advice and brokerage for both sectors, a busy advocacy and events programme and CultureStep, an investment scheme which has levered over £1.2 million from business directly into the arts in the past 4 years.

INDIVIDUAL PHILANTHROPY

RECOMMENDATION 2 – We recommend that the Welsh Government introduce further initiatives to raise the profile of the arts as a charitable cause, including a St David's Day award to recognise those who have made significant contributions in support of the arts.

WELSH GOVERNMENT RESPONSE RELEVANT TO THE WORK OF A&B CYMRU

..I intend to consult Arts and Business Cymru (A&BC) about ways in which the Welsh Government might support and enhance A&BC's annual Award for charitable giving to the arts. These Awards attract a senior audience drawn from across Wales and beyond, many of whom are high net worth individuals.

As stated in A&B Cymru's response to the inquiry, the Robert Maskrey Award for Arts Philanthropy has already recognised the considerable contributions of 17 generous individuals since its establishment in 2012.

In 2018, the Award was given to Philip Carne, MBE. An Abergavenny born Philanthropist, Philip is a passionate supporter of emerging talent in the performing arts and provides many scholarships and prizes to individuals from Wales. His substantial support includes annual gifts to Music Theatre Wales, Royal Welsh College of Music & Drama, Sherman Theatre and Welsh Singers Showcase.

We fully support the idea of working in partnership with Welsh Government to raise the profile and reach of this already established and successful Philanthropy Award.

In addition to A&B Cymru's role as an advocate in this area, the charity provides tailored training to the arts in all areas of Individual Giving e.g. Crowd Funding, Friends Schemes, Major Gifts and Legacies.

TRUSTS & FOUNDATIONS

RECOMMENDATION 3 – We recommend that the Welsh Government takes action to increase awareness of and investment in the excellent arts organisations and projects based in Wales by UK-based trusts and foundations.

WELSH GOVERNMENT RESPONSE RELEVANT TO THE WORK OF A&B CYMRU

Firstly I will be asking the Arts Council and Arts and Business Cymru to work together to arrange a programme of regional visits and seminars for leading UK Trusts and Foundations, to enable them to see more of the range and quality of work being undertaken by our arts sector at a local level, and to develop a better understanding of the challenges it faces.

As detailed in A&B Cymru's response to the inquiry, A&B Cymru has delivered 2 Trusts Symposiums in recent years – the first in partnership with Welsh

Government and the second supported by Hodge Foundation. These focussed sessions jointly enabled over 100 arts organisations to access invaluable face-to-face advice from key representatives of 8 major Trusts.

Both days directly resulted in new Trust funding for Welsh arts organisations. Following the most recent symposium, A&B Cymru was approached by 4 London-based Trusts to organise a similar day in 2018. We would welcome the opportunity to collaborate with Arts Council of Wales on this.

A&B Cymru would also like to make reference to another of the Minister's comments in this section:

Lastly, I note the Committee's suggestion that the Welsh Government should consider how it can work with the Community Foundation in Wales (CFiW), given its expertise in harnessing philanthropy, and in managing an endowment fund. In view of this I will meet with CFiW, to explore ways it might assist the arts sector on these issues.

A&B Cymru has been contacted by the CEO of the Community Foundation in Wales requesting a meeting to discuss collaboration on arts philanthropy. We are keen to explore this possibility and an initial meeting is taking place on 22 June. We will report back on any agreed actions following this session.

THE SKILLS GAP

RECOMMENDATION 8 – The Welsh Government should provide a source of fundraising expertise to help small arts organisations increase their non-public fundraising in an analogous fashion to the support it currently provides for small businesses through Business Wales.

WELSH GOVERNMENT RESPONSE RELEVANT TO THE WORK OF A&B CYMRU

As this recommendation recognises, the Welsh Government provides a range of generic advice services through Business Wales...

...Other fundraising skills are more specialist, such as work to increase levels of giving, be it from philanthropy, legacies, 'friends' schemes or crowd funding. For these, the main sources of support for small arts organisations are Arts and Business Cymru's training programme, its Arts Council funded Creative Internships fundraiser initiative, and the Arts Council's Resilience programme. The evidence

suggests that all these programmes are being well received, are actively addressing the skills deficit in fundraising, and are enabling smaller organisations to acquire more expertise.

I recognise however that it is harder for a small arts organisation to afford to employ a specialist fundraiser, and to attract donors. Therefore, I will ask the Arts Council to look sympathetically at extending its Resilience programme to organisations that it does not core fund (most of which are small), and to encourage Arts and Business to promote options by which smaller organisations might share the services and expertise of a professional fundraiser.

As detailed in A&B Cymru's response to the inquiry, a great deal of its current work is focussed on developing the business and fundraising skills of the arts. The majority of its 150 arts members are small organisations. The annual fee structure is based on turnover and access to all programmes is provided free of charge to members, thereby ensuring the affordability of engagement with the charity's work.

Complementing the Business Wales services, A&B Cymru's Professional Development Programmes bring tailored, free of charge, business skills to the arts. Experts in topics such as Marketing, HR, Finance and Strategic Planning transfer their knowledge to arts managers through one-to-one placements, mentoring and board placements. This advice has a tangible impact on the organisations involved and makes a significant contribution to developing individual managers. The fresh viewpoint of business advisers often acts as the catalyst for dynamic change in arts organisations. Key to the success of the programmes is the personality-led matching process involved, as well as the in-depth support provided by A&B Cymru, from initial interview and training to monitoring and evaluation.

As described in A&B Cymru's response to the inquiry, other training initiatives delivered by the charity include skills development courses (Fundraising, Business Skills and Governance) and the Creative Internships Programme, which is effectively creating a new generation of arts fundraisers in Wales.

Building on this success, A&B Cymru is delighted that its new *Prosper* initiative will be piloted this autumn. The scheme has been devised in consultation with arts members and will support junior arts fundraisers working in small arts organisations. It will enable this emerging generation of professionals to hone their skills and expertise in the field and in doing so, support their organisations to

become successful, thriving charitable businesses. To ensure its impact and relevance, *Prosper* will be driven by the needs of applicants and tailored to each individual organisation and fundraiser.

Finally, A&B Cymru would like to fully support the Minister's point about the need for small organisations to share fundraising resources. The majority of organisations operating in Wales are companies which simply cannot afford the wages of a highly skilled full-time fundraiser. To this end, organisations must be open to employing a part-time fundraiser who is likely to be working for a number of arts clients at the same time. A&B Cymru has been promoting this way of working for a number of years and the idea is often met with an initial level of mistrust and suspicion. However, in practice, each organisation quickly realises that their concerns about confidentiality or split loyalty are unfounded and that the sharing of resources can result in positive and useful partnership working. A&B Cymru is committed to continuing to promote this idea to members, providing them with case study evidence which illustrates the success of this approach to fundraising.

Recommendation 7: The Welsh Government should consider implementing a clear strategy to assist Wales' arts sector to grow international markets

- While 'Prosperity for All' sets out the government's strategic aims, these are high level aims with none of the necessary detail about the support / action that arts organisations need. We appreciate that a proliferation of 'strategies' is probably unhelpful however we do welcome the Government's response that better collaboration / planning is needed to enable Welsh artists / arts organisations to access and make the most of international markets and opportunities – whether we call this support a strategy, plan or approach.
- We also welcome this more strategic approach to promoting Welsh arts internationally, is also echoed in the Government's response to **recommendations five and six**. British Council Wales believes that an integrated international strategy – a single vision for shaping our global future that aligns established tourism, trade and inward investment approaches with work being done to take forward the international ambitions of our educational and cultural sectors – would lead to greater efficiencies, return on investment and international impact.
- While we appreciate the Government's consideration of any additional funds needed to facilitate an action plan, it is disappointing that this will not be considered until the budget round for 2019/20 and that there was unlikely to be any additional funds for any of the recommendations. As the Committee commented, *it is not enough for the Welsh Government to simply call for the arts sector to reduce its dependence on public funding –they also need to back this up with an appropriate level of tailored and informed support.*

Finally, the British Council remains committed to working with artists, organisations, partners and the Government in Wales to support the development of international links and opportunities and to promote Welsh arts overseas, helping to create an internationally inspired, globally connected Wales.

Firstly, I'd like to take this opportunity to thank the Committee for its useful and comprehensive report. As you might imagine, we're pleased that the Committee recognises the importance of public funding in underpinning support for the arts from a variety of funding sources. This vital investment helps to secure a vibrant and dynamic sector and provides a firm foundation upon which other income generating initiatives can be built.

Turning next to the recommendations themselves.

Recommendation 1: *The Welsh Government should continue to provide financial support, whether through Arts & Business Cymru or otherwise, to promote and develop partnership working between business and the arts to help maximise financial support for the arts from business.*

The Welsh Government should also consider how the specific difficulties faced by the arts sector in Wales in attracting funding from businesses can be addressed, and whether additional public investment in this area is needed to drive this work forward.

We note – and would accept – the Minister's expectation that we will enhance and extend our business development services. This will require careful planning as there is no single approach that will work for all organisations. Much depends on the size and capacity of arts organisations, the clarity of their artistic vision, and the extent to which they're well-organised in the deployment of their assets and personnel. Getting these things right is core to the current *Resilience* programme that we've pioneered with our funded Portfolio. We're keen to extend this to smaller organisations outside the Portfolio, building on the lessons that we have learnt, but this will require funding. We will be sharing proposals with the Minister, as he requests, by 1 October 2018.

We note that the Minister anticipates that Arts & Business Cymru (A&BC) will be submitting proposals explaining how it might deliver such services. We would welcome this and look forward to receiving this information. The challenge, however, will be finding ways of providing the new business services of the future rather than repeating the traditional offer of the past. This is especially relevant to

Arts & Business Cymru and the Committee will be aware that we've provided two years of transitional support to help them deliver a new suite of services that can be provided on a more self-sustaining basis.

The fundraising market is markedly less buoyant today rather than ten years ago with many businesses shifting to a corporate responsibility agenda rather than the traditional philanthropic sponsorship of the arts. This shift of focus requires a different – more entrepreneurial – way of brokering between the two sectors. This is currently an area of comparative weakness in Wales and it's right that the Minister calls for a range of options that extend beyond current traditional approaches.

The Committee also suggested that there might be other relevant organisations who could offer new services. In her evidence to the Committee Inquiry, Emma Goad from Blue Canary offered a clear analysis of what these services might involve. The sector undoubtedly needs access to a wider range of business development services than is currently the case, especially those with a more direct focus on the arts rather than business. Growing more organisations with these skills is essential. Competition in this important market-place will drive innovation and new development. If the sector is to thrive, growing a multiplicity of expert business development services will be key. Elsewhere in the UK work is actively underway on a range of business-related services encompassing everything from loan finance to social impact bonds, cultural infrastructure levies to the 'monetisation' of IP. We're also aware of organisations pressing for fiscal reforms in areas as diverse as property and land values and business investment models. This is increasingly the territory that our business services providers need to be in if Wales isn't to be left behind mining a diminishing seam of financial support.

New organisations are emerging that combine entrepreneurial skill with a more socially responsible approach to place-based regeneration. It's important that Wales has access to these skills and we have committed ourselves to doing what we can to develop capacity. It's likely that there might also be synergies with the Government's new proposals for Creative Wales and I comment on this in more detail below under recommendation 10.

Finally, we note that the Minister wishes us to undertake a thorough value for money assessment of any options. The Committee will be aware from previous evidence that we have given to the Committee that we believe that this is best

achieved through an appropriately robust scrutiny of a proper procurement/tender process. The Committee has questioned the necessity for such an approach, but we remain of the view that this is the most effective way of helping to deliver the best outcomes for the arts.

Recommendation 2: *The Committee recommends that the Welsh Government introduces further initiatives to raise the profile of the arts as a charitable cause, including a St David's Day award to recognise those who have made significant contributions in support of the arts.*

We would support any initiatives that give due prominence to individual giving and philanthropy.

Recommendation 3: *The Welsh Government should take action to increase awareness of, and investment in, the excellent arts organisations and projects based in Wales, by UK-based trusts and foundations.*

And...

Recommendation 4: *UK based trusts and foundations should address as a matter of urgency the balance of funding within the UK, where a disproportionate and inequitable amount of funding is awarded to organisations based in London and the south east of England.*

Arts & Business Cymru has previously hosted sessions in Cardiff where trusts and foundations have been invited to meet with Welsh arts organisations. It's their intention to continue this, which we would support. The Minister is asking both the Arts Council and Arts & Business Cymru to work together to progress these recommendations.

We will certainly do this. However, we believe that there are aspects of the relationship with trusts and foundations where the Arts Council could perform a more useful and strategic role. We already have strong connections with the key trusts and foundations – we know their key personnel well and comment regularly as referees of projects submitted from Wales. Rather than just being an objective commentator on applications from Wales, we need to become more of an advocate and partner in ensuring that Wales-based arts organisations present their most persuasive case for support. We could do more to make sure that arts organisations are sufficiently primed and 'investment ready' so that when they

meet trusts and funds they are best placed to articulate their offer at the right time, to the right funder, in the right way.

We're in the process of setting up meetings with the key trusts to better understand their current perceptions of activity in Wales. Using our detailed knowledge of the sector, we will explore with them where they feel improvement can be made and what interventions we might make to increase the likelihood of success.

Recommendation 5: *The Welsh Government should commission research in order to identify and exploit international markets that have growth potential for Welsh arts organisations.*

And...

Recommendation 6: *The Welsh Government should ensure that each trade mission has a cultural component unless there are clear reasons otherwise.*

And...

Recommendation 7: *The Welsh Government should consider implementing a clear strategy to assist Wales' arts sector to grow international markets.*

We believe these to be an important set of recommendations.

There are a great many reasons why we believe that the Welsh Government – and the cultural and creative industries – would benefit from a confident articulation of the Welsh Government's view of international relations. A clear strategy would undoubtedly be beneficial in clarifying ambitions, setting targets and co-ordinating the resources needed to deliver those targets. We're aware that work on these issues is well advanced in England and Scotland and Wales must not become the poor relation.

We would welcome increased collaboration with colleagues in the First Minister's international department, the Economy & Transport department and Welsh Government's overseas offices. We believe that we're able to offer real help and expertise through our international arm, Wales Arts International. Our partnership with the British Council enables Wales' reach to be felt around the globe. We'd be keen to identify mutual overseas opportunities with the

Government and ensure that culture is a key part of all Government overseas missions.

It was our early involvement in a Government trade mission to China that has meant that we have been able to give substance to the development of Wales: China Cultural Memorandum of Understanding. The careful building of relationships in China is now opening out considerable opportunities for Wales-based companies. We believe that this multi-agency, early stage approach could reap dividends elsewhere and we would urge that it be adopted as standard and resourced appropriately.

Recommendation 8: *The Welsh Government should provide a source of fundraising expertise to help small arts organisations increase their non-public fundraising in an analogous fashion to the support it currently provides for small businesses through Business Wales*

And...

Recommendation 9: *Given the difficult financial climate facing arts organisations in Wales and subject to an impact assessment of the work carried out so far the Arts Council considers whether the Resilience Programme can be expanded to help improve the financial resilience of non-revenue funded orgs.*

And...

Recommendation 10: *The Committee recommends that the Welsh Government sets out clearly its aims for Creative Wales along with a timeframe for its establishment and how the new body will help arts organisations increase their non-public income.*

As mentioned above, we'll be sharing our plans for supporting the fundraising and business development of smaller non-portfolio organisations before October. There are a number of actions already underway. We have awarded Lottery funding to Arts & Business Cymru to continue their Creative Internship programme which develops the skills and professional expertise of new entrants into fundraising arena. We also recognise the need for existing fundraisers in Wales to continue with their professional development. We are therefore supporting bursary placements on the National Arts Fundraising School and widening our *Sharing Together* initiative to include networks that want to exchange fundraising best practice and expertise. We have commissioned a briefing toolkit

for organisations who are new to fundraising. A draft is currently being reviewed by organisations for user comments.

Some of this territory might be covered by the development of Government's proposals for Creative Wales, but we aren't clear exactly what the new service will entail, how it will be managed or when it will be available. We welcome the Minister's assurances that these matters are in hand.

Cynulliad Cenedlaethol Cymru / National Assembly for Wales
Pwyllgor Diwylliant, y Gymraeg a Chyfathrebu / The Culture, Welsh Language and Communications Committee
Cyllid Celfyddydau nad yw'n Gyhoeddus - Ymateb Llywodraeth Cymru
Non-public Funding of the Arts - Welsh Government Response
CWLC(5) 04
Ymateb gan Foyle Foundation / Evidence from Foyle foundation

In response to recommendation 3 and 4:

The Foyle Foundation continually review the regional spread of the Foundation's grant making and encourage applications from all the English regions and Wales, Scotland and Northern Ireland. This has resulted in a steady increase in the total grants approved outside London and the South East (which has not received the majority of funding for quite some time). For example, in Wales (across all of our grant schemes) we approved nearly 3 times the total amount in 2017 in comparison to 2012. We specifically introduced a simpler application Small Grants Scheme in 2009, following the financial downturn, as we were concerned that smaller organisations were not applying to us and appeared to lack fundraising skills and ability to submit applications. However, we can only consider the applications that are presented to us and we still receive fewer applications from Wales than we would like. We welcome the Committee's recommendation to increase awareness and visibility of arts organisations and projects in Wales and to invest in raising fundraising and bid writing skills across the sector.

Cynulliad Cenedlaethol Cymru / National Assembly for Wales
Pwyllgor Diwylliant, y Gymraeg a Chyfathrebu / The Culture, Welsh Language and
Communications Committee
Cyllid Celfyddydau nad yw'n Gyhoeddus - Ymateb Llywodraeth Cymru
Non-public Funding of the Arts - Welsh Government Response
CWLC(5) 05
Ymateb gan Omidaze / Evidence from Omidaze

The Minister's replies to recommendations 6 & 7 are far from satisfactory. There should be no reason why a cultural offering cannot accompany every single trade mission. The reason given is far from acceptable and illogical

"However it may not always be appropriate for a cultural component to form part of a trade mission, or to include a cultural event in the schedule. Cultural activities do not always coincide or fit with the most appropriate time in the calendar for companies to maximise the economic benefits of being in a particular market."

Appropriateness has nothing to do with planning. It should always be appropriate and the excuse that cultural activities do not always coincide is ludicrous. There are cultural events happening in Wales every day of the year.

What is needed is a clear strategy on how cultural events will be included and it is vital that there is a budget for this and advance planning. It is also vital that project funded companies are invited and not simply the 'usual' suspects ie the NPO's. Grass root cultural project funded companies are in dire need of those international links and the profile raising potential of such trips.

I would like to draw the committees attention to the British Council's recently published report on Soft Power. Culture and the arts are Soft power and can enable Wales to be much better placed than they are currently in the soft power rankings.

I would also like to draw the committees response to the minister's evasive answer re Creative Wales. This is a prime time for Wales with the world looking at our investment in Creative Learning and Education to maximise and we must join the dots.

Finally re A&B Cymru. As a small project funded organisation Omidaze found Arts & Business Cymru to be a self-serving organisation whose focus is almost entirely on the business sector to the detriment of the arts sector. Their advice and service is extremely limited and not advantageous to small arts organisations.

A true commitment to the arts in Wales would see increase spending on the arts via ACW in line with inflation and not this standstill funding which we have seen for the last decade which is crippling ACW, the sector and in turn small and ambitious organisations like Omidaze.

Cynulliad Cenedlaethol Cymru / National Assembly for Wales
Pwyllgor Diwylliant, y Gymraeg a Chyfathrebu / The Culture, Welsh Language and
Communications Committee
Cyllid Celfyddydau nad yw'n Gyhoeddus - Ymateb Llywodraeth Cymru
Non-public Funding of the Arts – Welsh Government Response
CWLC(5) 06
Ymateb gan The Achates Philanthropy Foundation / Evidence from The Achates
Philanthropy Foundation

The Trustees have decided to limit their comments to the Response to Recommendation 2 as this is the area that fits most closely with the work of the Foundation and in particular, The Achates Philanthropy Prize.

We would like to highlight to the Minister, Welsh Government and the Committee that the Achates Philanthropy Prize is just such an initiative designed to raise the profile of the arts as a charitable cause.

Now in its third year, an annual prize fund of £10,000 and judges this year including Tom Watson MP, Ed Vaizey MP and Régis Cochefert of The Paul Hamlyn Foundation, the Achates Philanthropy Prize is a major national campaign to raise awareness of the fact that the arts are charities which no longer receive full state subsidy, play an important role in society and to which everyone can make an important contribution. The Trustees would like to highlight that they would particularly welcome applications from art charities in Wales and awareness raising of the initiative, which the Committee and Welsh Government can include in the actions resulting from the Inquiry.

